

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ
πρώτῳ Μητροπολίτῃ Κασσαν-
δρείας Κυρίῳ Κυρίῳ
ΧΡΥΣΑΝΘΩ·
τῷ Καισαρεῖ

Ἄνδρὶ φιλογενεῖ καὶ φιλο-
μούσῳ καὶ καθ' ἅπασαν μὲν
ἀρετὴν ἀγαθῷ

ἐμοὶ δ'εὐεργετικωτάτῳ Γέροντι
τὴν δε τὴν βίβλον ἀνατίθημι
Ὁ Ἐκδότης

ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΟΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΤΗΣ

ΧΙ-272-125

ΧΑΛΚΙΑΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

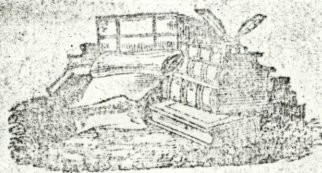
ΜΕΤ' ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ
ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Β. ΧΡΥΣΑΝΘΙΔΟΥ

τοῦ Βυζαντίου.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ « Η ΑΝΑΤΟΛΗ »

ΕΓΓΛΙΓΕΛΙΝΟΥ ΜΙΣΣΗΛΙΔΟΥ

1870.

9. 4869

Σπιν

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ὅτι μὲν πάντες ἀνεξαιρέτως ἐν τῷ βίῳ τούτῳ ὑπὸ τῆν
σημαίαν μιᾶς καθολικῆς κοινωρίας, καθὰ μέλη αὐτῆς ἀπαρ-
τιστικά, πρὸς ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν πρόδοσιν αὐτῆς ἐπὶ τὰ
κρείττω αὐτῆν χειραγωγούντες, πάντῃ εὐκρινῶς ὑπηρετεῖν
αὐτῇ κατὰ χρέος ὀφείλομεν, ἀλλήλοις ἀμειλίωμενοι ἕκαστος,
οἱ μὲν θέτοντες τὰ θεμέλια, οἱ δὲ ἐποικοδομοῦντες αὐτὴν, οἱ
μὲν, χρυσοὶ, οἱ δὲ, ἄργυροι, οἱ δὲ, λίθους τιμίους ἄλλοι δὲ,
ἔβλα, χόρτον, καλάμην, καὶ ἄλλοι ἄλλα προσφέροντες ἕτι
μὲν ταῦτα οὕτως ἔχονσι, περὶ τούτων οὐδεμιᾶς ποτε ἀποδεί-
ξεως χρήζομεν, ἔχοντες ὡς σοφὸν διδάσκαλον τὴν πείραν.
Ὅτι δὲ ἕκαστος κατὰ τὴν μάλλον ἢ ἥτιον ἐνοδοσὴν αὐτῷ ὄν-
ταμι, ἔσται ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ τελῶν ἐνεργήσῃ ἀκαταμα-
χῆτως τε καὶ ἄσχυρως πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἠθικοῦ τούτου
χρέους, ἀφοῦ ὑπ' οὐδεὶός τῶν κριτῶν, ὡς ἐνυρειδήτων
στα ἀπολαμβάνων παρὰ τῶν τοιοῦτων, καὶ ἄξιος μικροῦ τιμῆς
ἐπαύρου τυγχάνει, καὶ τοῦτο σιγῆς, διότι ἐκ μικρῶν συγαι-
οθαρόμενος τὰ πρὸς τὴν κοινωρίαν ἰερά αὐτοῦ καθήκοντα ὁ
τοιοῦτος, ὑπὸ φιλοτιμίας οὕτω βαθυηδὸν ὄνταί ἄρ ποτε προ-
αγαγέσθαι ἐπὶ τὸ ἐνεργεῖν πλέον ἢ πρότερον.

Ἐφ' ᾧ τοίνυν ἐπερειδόμενοι καὶ ἐκ μικρῶν ὀφειόμενοι πλεί-
στοι τοιοῦτοι νόες ἐμβριθέστεροι καὶ ὀφθαλμοὶ ὀφθαλμίστατοι
ἀνεγάρησαν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἀραγαυόμενοι τοιοῦτοι οὐ δια-
λείπουσι, οἵτινες πείρα τε καὶ γνῶσιν δόκιμοι διακρίμμι-

τως καταστάρτες ἐκ τῶν παλαιάτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἀναλαμβάνοντες κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ χρόνους, καὶ συνεισφέρειν τῇ κοινωρίᾳ πολυειδῶς ὑπισχνούμενοι διατελοῦσι μεγάλα καὶ ἐπωφελῆ, ὧν εἰς τὸν ὑπέρτατον ὀφίζοντα ἐπιμονῇ τε καὶ ὑπομονῇ προαχθέντες ἐβθασαν, οἱ μὲν διὰ τῆς θεωρίας τῶν ὄντων τῆς φύσεως, οἱ δὲ διὰ τῆς σπουδῆς τῆς κατὰ ἄνθρωπον ὄθου καὶ δικαίως δύναται ἄν τις αὐτοὺς ἀναριθμήσει εἰς τὸ ὑπερῶν τῆς δόξης πλέκων αὐτοῖς ἐγκωμίων στεφάνους.

Ἐπ' αὐτοῦ δὲ τούτου κατεχόμενος τοῦ ζήλου τοῦ συντελέσαι τῇ κοινωρίᾳ κἀγὼ, ἄν καὶ ἠβουλόμην ὁ ἐλάχιστος πολλὰ καὶ πρὸ καιροῦ γὰ ἐμφανισθῶ εἰς τὸ δημόσιον ἔχω ἐν χερσίν, ὥσπερ τὸ λεπτόν τῆς γῆρας, τὸ παρόν μου τοῦτο ποτημάτιον, δὲν ἀπεγράφιστον ὅμως ἐφ' ἱκανὸν χρόνον τοῦτο ποιῆσαι, ὑπὸ τῆς δειλίας τῆς κριτικῆς πάντοτε ἀναχαιτιζόμενος. Συνειδῶς γὰρ ἐμαυτῷ, ὅτε μὲν τὴ ἀσθερῆς τοῦ καλῶ μου, ὅτε δὲ τὸ στερόν τοῦ κύκλου τῆς διαβολῆς μου, δὲν ἐτόλμων ἐλευθέρως προβῆναι εἰς ἐπιχειρήσειν ἐκδόσεως ποτήματος ὅπερ στερεῖται κριτικῆς ἐπιθεβαιώσεως.

Πείσας δ' ἐπὶ τέλους ἐμαυτὸν, ὅτι ὁ πρὸς δὲ ἀποβλέπει μου σκοπὸς οὐκ ἔστιν, οὔτ' ἴνα φωτίσω διὰ λεπτομερῶν καὶ ἀκριβῶν περὶ τῶν καθ' ἕκαστα γνώσεων τοὺς ἀναγνώστας μου, ὥστε γὰ ἔχω τὴν ἀνάγκην τοῦ περιφρουρεῖσθαι ὑπὸ τούτων τῶν μέσων, οὐδ' ἴνα κοσμήσω τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν, διὰ τῶν ἐγευρέσεων ἀναπληρώσας πᾶν τὸ ἐλλειπές, ἀλλ' ἴνα μὲν παρέξω ἀφορμὴν εἰς τὸ Σεβαστόν μοι Παρελλήγιον τοῦ ἐρευρᾶν ἀκριβώτερον τόπους ἱστορικοὺς, ἐξ ὧν μεγίστη ἡμῶν γενήσεται ἄν ἡ φιλολογικὴ ὠφέλεια, ἴνα δὲ δώσω πύξιν εἰς τοὺς κριτικοὺς ἐπὶ τῷ ἀναζητεῖν πᾶσαν τὴν ἀληθειαν, ἴνα δὲ μᾶλλον εἰπεῖν, κενθήσας τὴν φιλοτιμίαν τῶν κριτεῶν, προσάγω οὕτω κἀγὼ τὰς ἐλάχιστας μου ἐκδο-

Λέβσεις, καθυποβάλλω δὲ τὰς ρεαριστικὰς μου προσφορὰς εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ βωμὸν τῆς Ἱστορίας, ἐκποδῶν ἐποησάμην τὴν δειλίαν, τὴν τόλμην ἐρεθυσάμην, ἐξαιτοῦμαι δὲ καὶ τὴν συμπάθειαν τῶν ἀναγρωστῶν ἐπ' ἐμοί, εἰσέτι τὸν «περὶ στεφάνου λόγον τοῦ Δημοσθένους» διδασκομένῳ, καὶ ἐπεχείρησα ἔργον ἱστορικόν, ὅσον τίμιον, τόσον καὶ πολύμοχθον, ὅσον ὠφέλιμον, τόσον καὶ χρήσον καὶ ἀκριβείας ἱστορικῆς, τὰς ἐμὰς δ' ἐξέφρασα ἄνωθι ἀδυναμίας, ἃς πέποιθα ὅτι ἕτεροι θέλουσιν ἀναπληρώσει.

Ἔστι δὲ τὸ ἔργον τοῦτο, «Ἀὐτοσχέδιος Περιγραφή τῆς κατὰ τὴν Μακεδονίαν Καλκιδονικῆς Χερσονήσου, μετ' ἀρχαιοτάτων καὶ νεωτέρων ἀξιοσημειώτων παρατηρήσεων».

Διαιρεῖται δὲ εἰς τέσσαρα μέρη· τὸ μὲν Α' διαπραγματεύεται ἀπλῶς τὴν χωρογραφίαν ἀπάσης τῆς Χερσονήσου. Β' τὴν φυσικὴν αὐτῆς κατάστασιν. Γ' τὴν τῶν ἀρχαίων αὐτῆς κατοικῶν μετὰ τῶν νεωτέρων σύγκρισιν, καὶ Δ' τὴν ἱστορικὴν περιλήψιν ἀρχαίων τῆς χερσονήσου ταύτης συμβεβηκότων μετὰ τινῶν νεωτέρων, ἐπισυνάπτων ἅμα βραχεῖ τῷ λόγῳ καὶ τὴν νεωτέραν περιγραφήν τῆς παρὰ τῇ ῥηθείᾳ Χερσονήσῳ πόλεως Θεσσαλονίκης, πόλεως διατελοῦσῃ σήμερον ὡς γεγῶρας, ὠδῶς εἰπεῖν, τοῦ ἐμπορίου ἀπάσης τῆς Μακεδονίας, καὶ κατὰ μῆγα σχεδὸν μέρος τῆς Βουλγαρίας, πόλεως τὰ μέγιστα διακρινομένης ἐπὶ διανοητικῇ καὶ ἠθικῇ τῶν κατοικῶν καταστάσει καὶ πολιτισμῷ. ✠

Πέποιθα δὲ ὁ ἐλάχιστος ὅτι ἐπαξίως ἐκτιμηθήσεται παρὰ παντὸς φιλομοβοῦ καὶ φιλομαθοῦς ἀνδρὸς τὸ κατ' ἐμὴν δύναμιν συνταχθὲν τὸντο κονημάτιον, ὡς καὶ ἡ ὠφέλεια, ἥν δόξαται ἂν ἐλπίσῃ ἐξ αὐτοῦ ἡ φιλόμουσος καὶ μαθητεύουσα Νεολαία.

Ἐγγράφον ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 4 Μαΐου 1870.

Ὁ Ἐκδότης

N. B. ΧΥΤΣΑΝΘΙΔΗΣ.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΤΗΣ

ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ἡ Χαλκιδικὴ Χερσόνησος.

Ἡ Χαλκιδικὴ Χερσόνησος, καὶ τοι οὐ μόνον καθ' ἑαυτήν ἀλλὰ καὶ ἱστορικῶς πλείστου λόγου ἀξία, καὶ τοι ἀφθονοῦσα, μέχρι τῆς σήμερον, ἀπὸ ἐρείπια ἀρχαίας μεγαλοπρεπείας καὶ τοι εὐπρόσιτος κατὰ μέγα μέρος διὰ τὰς πέριξ αὐτῆς θαλάσσας, τοῦ τε Αἰγαίου πελάγους καὶ τῶν εἰσδυόντων τεσσάρων κόλπων, τοῦ Θερμαϊκοῦ πρὸς μεσημβρίαν, τοῦ Τορωναίου καὶ Σιγγιτικοῦ πρὸς νότον καὶ τοῦ Στρυμονικοῦ πρὸς ἀνατολὰς, ὀλίγον ὁμως καὶ ἀτελῶς γνωρίζεται ἡ ἱστορία αὐτῆς συνδεδεμένη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ τὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ Μακεδονίας, οὐδὲ ὅπως ἀμοιρεῖ τῶν εἰς ταύτην περιέργων φαινομένων καὶ τοι δὲ κατ' ἀρχὰς τὰ παράλια αὐτῆς φαίνονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ σεμνυνόμενα, διότι καὶ ταῦτα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἀποβαίνοντος ὁσημέραι κατακτητικοῦ, ἦσαν τὸ

ὄρμητῆριον τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, καὶ τὰ μόνα ὑποκύφαντα εἰς τὴν ἐπιβροήν τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, οὐχ ἤττον ὅμως φαίνεται ὅτι, ἢ ἐπιβροή αὕτη εἰσέδουε βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χερσονήσου ταύτης, πλεόν καλλιεργημένη, πλεόν ἀκαταμάχητος, ὡς οὔσα ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῆς, καὶ φέρουσα ὑποστήριγμα τὰ ὄπλα τῆς κατακτῆσεως εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἦτο συνηνωμένον καὶ μὲ τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας ἐδίωκε τὴν βαρβαρότητα τὴν γεννωμένην ἐκ διαφόρων βαρβαρικῶν δυναστειῶν. Ἡ ἐποχὴ αὕτη ἢ ἐπενεργήσασα τοσοῦτον εἰς τὸν πολιτισμὸν βαρβάρων ἐθνῶν, εἶναι ἢ Μακεδονικὴ, ἣτις εὐλόγως δύναται νὰ διακριθῇ ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς (1), διότι τὸ Μακεδονικὸν ἔθνος ἐξεπλήρου πάντοτε ἐντολὴν ἄλλην παρά τὸ Ἑλληνικόν. Οἱ Ἕλληνες ἐθεμελίωσαν καὶ οὐσιωδῶς προήγαγον τὸν τοσοῦτον διακρινόμενον τοῦ Ἀνατολικοῦ δυτικὸν πολιτισμὸν, οἱ δὲ Μακεδόνες ἀνέλαβον τὸ ἔργον τοῦ νὰ διαδώσωσι πανταχοῦ τοὺς μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης συλλεγέντας καρποὺς τοῦ νέου τούτου πολιτισμοῦ, συνδέοντες καὶ αὐτὰς τὰς ἀνατολικωτάτας ἐσχατίας μετὰ τῆς αἰείποτε νεωτεριζούσης δύσεως.

Τριάκοντα δύο περίπου πόλεις ἀρχαῖαι καὶ οὐχ ἤττον μεγαλοπρεπεῖς, ἀκμάζουσαι δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον πρὸς τε τὸν πολιτισμὸν τῶν ἀρχαίων κατοίκων καὶ ἠθικὴν τε καὶ ὕλικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν, περιεκόσμουσαν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος Χαλκιδικὴν Χερσόνησον, οὔσαι τεθεμε-

(1) Ἐπεὶ Ἱστορίαν II, II. Πηγ. σελ. 493.

λιωμένοι, ἄλλαι μὲν μεσογείως καὶ ἄλλαι παραλίως ἐπὶ
 θέσεων καταλληλοτάτων. Αἱ πόλεις αὗται αἱ πολλάκις
 διαπρέψασαι καὶ ἐπὶ μάχαις διαφόροις ἅμα καὶ συμμα-
 χίας, οὔσαι ἄποικοι διαφόρων γενῶν ἀπετέλουν τὸ ἡδὺ
 καὶ καταπληκτικὸν ὄνειρον διαφόρων ἡγεμόνων τῆς Μα-
 κεδονίας, πρὸ πάντων ὅμως τοῦ δραστηρίου ἐκείνου τῆς
 ἐποχῆς, καὶ πανούργου ἡγεμόνος Φιλίππου τοῦ Μακε-
 δόνος, καθότι αὗται ἔκειντο τότε ἐπὶ ἐδάφους Θρακι-
 κοῦ. Ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν πόλεων αἱ μᾶλλον ἐκλάμψασαι
 ἦσαν τρεῖς· ἡ Ὀλυθος, ἡ Ποτίδαια καὶ ἡ Τορώνη, κατὰ
 μήκιστον δὲ λόγον καὶ ἡ Ἀπολλωνία ἢ Χαλκιδική, πό-
 λεις, ὧν οὐδὲ ἕχγος τῆς αὐτῶν μεγαλοπρεπείας ἤδη φαί-
 νεται.

Α'. Χωρογραφία

Ἡ Χαλκιδικὴ χερσόνησος ὑπὸ χωρογραφικὴν ἐποψίν
 θεωρουμένη συνορεύεται πρὸς ἀνατολὰς μὲν, μετὰ τῆς
 Θράκης, πρὸς δυσμὰς δὲ, μετὰ τῆς Μακεδονίας καὶ Ἡ-
 πειρο-Θετταλίας καὶ διαιρεῖται

1. Εἰς τὴν Χερσόνησον Παλλήνην (Κασσάνδραν)
2. Εἰς τὴν Χερσόνησον Σιθωνίαν (Λογχόν).
3. Εἰς τὴν Χερσόνησον Ἀκτὴν ἢ τοῦ Ἄθω (Ἄγιον
 Ὄρος).

Καὶ 4 εἰς τὸ τμήμα, ὅπερ μετὰ τῶν ἀνωθι τριῶν χερ-
 σονήσων ἀποτελεῖ τὴν Χαλκιδικὴν ταύτην χερσόνησον.
 Εἰσὲ' ἡμεῖς δὲ περὶ τὰς χερσονήσους τὰς ἑξῆς, καὶ περι-

έρχονται τρεις Κόλποι, ο Θερμαϊκός, ο Τορωναϊός, ο Ζιγγιτινικός και ο Στυμμωνικός.

α. Η Χερσόνησος Παλλήνη.

Η Χερσόνησος Παλλήνη, τανυν Κασσάνδρα έπνοο-
μαζομένη, ανήκειται εκ δώδεκα χωριών, απερ άποικια
είσι χωριών τινων τών εν τή Ηπειρώ και Θεσσαλίā
Αργόφων. Το δε σχήμα της χερσονήσου ταύτης φου-
κως ομοιάζει με ποδα ανθρώπου.

Άρχεται δε εκ της Καλαμαριας χωρίζομένη δια τα-
φρου, διαρρυέντος εν τού Ισθμού τώ 1821 έτει ενδ

των κατοικιών της χερσονήσου ταύτης, επαναστατησάν-
του κατά της Οθωμανικής Κυβερνήσεως βασιλεύοντος

του Σουλτάν Αβδούλ Μαχμούτ, και προσεβάλλεται εις
το Αίγαϊον Πέλαγος σταθίους τριακοσίους άνωθεν δε

της τάφρου ύψοιται και τείχος τι άρχαϊόν, απερ περι-
τά 431 π. Χριστού ενδ Αθηνάων εν τού Πέλοποννη-

σιακού πολείου άνεγέρθεν, και επεκτείνοντων τέχνη
σταθίων τριών από της μιας άκρας τέχνη της άλλης

των δύο κόλπων, δεξίθεν ηεν του Θερμαϊκού, άριστε-
ρόθεν δε του Τορωναϊού, έχρησθηεν τοις κατοικοις ως

προμαχών τώ 1821. ενομαζέται δε το τείχος τούτο, εν
τά έρείπια μόνον σώζονται, τώκει της Κασσάνδρας

(κονως πορται).

Εν τού ύψώματος τούτου παρά το τείχος έκαιτο
κατά τών Ισθμών η άρχαία έκείνη και επίσημος πόλις

Ποτίδαια, ἢ μεταξὺ τοῦ Θερμαϊκοῦ καὶ Τορωναίου κόλπου, ἀποικίος μὲν ποτε τῶν Κορινθίων, ὑποτελής δὲ τῶν Ἀθηναίων, καταστραφεῖσα δὲ ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνων βασιλέως, καὶ ἀνεγερθεῖσα ἔπειτα ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου, ὑφ' οὗ καὶ μετωνομάσθη Κασσάνδρεια (1). Διὰ τοῦ ὀνόματος δὲ τούτου τῆς ἀρχαίας ταύτης πόλεως, τῆς οὐδὲ ἔχνος ἤδη, οὐδὲ λείψανον τῆς ἀρχαιότητος αὐτῆς σωζούσης, τιτλοφορεῖται ἐκκλησιαστικῶς καὶ ὁ Μητροπολίτης τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, Κασσανδρείας ἐπιλεγόμενος.

Ἡ Ποτίδαια τὸ πάλαι ἐπὶ τῷ Ἴσθμῳ τῆς Παλλήνης, τῆς καὶ Φλέγγης πρότερον καλουμένης κειμένη ἀπέιχε τῆς Ὀλύνθου (ἐτέρας ἀρχαίας καὶ ἐπισήμου πόλεως, περὶ ἧς κατωτέρω θέλομεν ἀναφέρει) σταδίου ἐξήκοντα (Θουκιδύδ. Α, ξγ'). νῦν δὲ κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς Μετόχιον τῆς ἐν τῷ Ἄθω ὄρει Μονῆς τοῦ Δοχειαρίου, Κατὰ Μετόχιον καλούμενον ὡς ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ πυλῶν τῆς Χερσονήσου Παλλήνης.

β'. Περὶ τῶν κατὰ τὴν Χερσονήσου Παλλήνην χωρίων.

Τὰ ἐπὶ τῆς Χερσονήσου Παλλήνης κείμενα χωρία

(1) α Ποτιδαιάταις δις μὲν ἐπέλαθεν ἀναστάτους ἐκ τῆς σφετέρας ὑπὸ Φιλίππου τε γενέσθαι τοῦ Ἀμύντου, καὶ πρότερον ἔτι ὑπὸ Ἀθηναίων χρόνῳ δὲ ὕστερον Κασσάνδρος κατήγαγε μὲν

είσιν, ὡς ἄνω εἴρηται, δώδεκα τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν τὰ μὲν δέκα ἀπέχουσιν 1]4 περίπου τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς θαλάσσης, τὰ δὲ δύο ἄλλα κείνται μεσογειῶς· εἰσι δὲ τὰ ἐξῆς.

1. ΒΑΛΤΑ.

Τὸ χωρίον τοῦτο μεγαλύτερον ὂν τῶν ἄλλων ἔνδεκα χωρίων θεωρεῖται ἢ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Διότι ἐν αὐτῷ κείται ἡ ἱερά Μητρόπολις (1) τοῦ Μητροπολίτου Κασσανδρείας, ὡς καὶ τὸ Διοικητήριον, ἐνθα διαμένει ὁ ἑπαρχος, ὅστις κατὰ τοὺς νέους τῆς Κυβερνήσεως Νόμους διορίζεται ἀμέσως ὑπὸ τοῦ γενικοῦ Διοικητοῦ τῆς Μακεδονίας. Σύγκειται δὲ ἐξ ἑκατὸν καὶ δέκα περίπου οἰκῶν λιθίνων· ἀνωθεν τῆς ἱεραῦς Μητροπόλεως κείται ὁ Μητροπολιτικὸς Ναὸς ἐπ' ὀνόματι τοῦ γενεσίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου σεμνυνόμενος· καὶ παρὰ τῷ Ναῷ ἡ Ἑλληνο-αλληλοδιδασκτικὴ Σχολή, τῇ ἀξιεπαίνω προτροπῇ καὶ συνδρομῇ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, Κ. Ἰακώ.

Ἡοτιδαίατας ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, ὄνομα δὲ οὐ τὸ ἀρχαῖον τῇ πόλει, Κασσάνδρεια δ' ἐγένετο ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ κ. Ποκ. Προλεγόμενα εἰς Θουκιδύδην. Μέρους Α'. Τόμος Β'. σελ. 372.

(1) Ἡ Μητρόπολις αὕτη ἀνεγερθεῖσα κατὰ τὸ 1840 ἔτος ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Κ. Ἰακώβου εἶναι λίθινος διώροφος περιέχουσα ἄνω μὲν πέντε δωμάτια μετὰ ἐκτεταμένης αἰθούσης, κάτω δὲ δύο μεγάλα δωμάτια· καὶ περικυκλοῦται ὑπὸ ἐκτεταμένου κήπου, ἐν ᾧ κατὰ τὸ 1866 ἔτος ὁ Μητροπολίτης πρόην Κασσανδρείας Κ. Χρῦσανθος ἰδίαις αὐτοῦ δαπάναις ἔκτισε καὶ ὠραίαν δεξαμενὴν, ὅπως διὰ τῶν ὑδάτων αὐτῆς ποτίζονται τὰ διάφορα λαχανικά τοῦ κήπου τῆς Μητροπόλεως.)

βου, (Μητροπολίτου Κασσανδρείας τότε διατελοῦντος) ἐκ βάθρων ἀνεγερθεῖσα. Ἡ σχολὴ αὕτη θεωρεῖται ἤδη ἡ μεγαλητέρα τῶν ἄλλων σχολείων τῶν παρακειμένων χωρίων· ἔχει δὲ τὸ χωρίον καὶ ἀγορὰν ἐξ ἑπτὰ ἢ ὀκτῶ συνισταμένην ἐργαστηρίων σποράδην κειμένων· ταῦτα δ' εἰσι παντοπωλεῖα τρία, καφενεῖα δύο, καπνοπωλεῖον ἓν καὶ ὑποδηματοποιεῖον ἓν. Παρὰ τῆ ἀγορᾶ ὑπάρχει καὶ ξενοδοχεῖον, ἐνθα ξενοδοχοῦνται οἱ ἐκ τῶν ἀπωτέρων χωρίων ἐρχόμενοι διὰ πολιτικὰς καὶ ἰδιωτικὰς αὐτῶν ὑποθέσεις· ἐκεῖ κεῖται τὸ Τελωνεῖον, ὡς καὶ τὸ Ὑγειονομεῖον, ἀμφότερα ὑπὸ Ὀθωμανῶν διοικούμενα.

2. ΦΟΥΡΚΑ.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἀπέχον τοῦ χωρίου «Βάλτας» ἡμίσειαν ὥραν, σύγκειται ἐκ πενήκοντα περίπου οἰκιῶν. Ἐχει δὲ καὶ ἐκκλησίαν, καὶ Ἀλληλοδιδασκτικὸν Σχολεῖον, τῆ προτροπῆ τοῦ πρῶην Μητροπολίτου Κασσανδρείας Κ. Χρυσάνθου συστηθὲν τῷ 1866 ἔτει.

Ἐν τινι ἰδιωτικῷ ἀγρῷ κατοικοῦ τινὸς τοῦ χωρίου τούτου ἀνεκαλύφθη ἀρχαῖός τις τάφος περιέχων δύο ἀγγεῖα, ἐξ ὧν τὸ ἓν μεγαλήτερον τοῦ ἄλλου, κόνιν καέντος νεκροῦ περιέχοντα. Τὰ ἀγγεῖα ταῦτα εὑρίσκονται ἤδη παρὰ τῷ πρῶην Μητροπολίτῃ Κασσανδρείας Κ. Χρυσάνθω, διατηροῦντι αὐτὰ ὡς ἀρχαιότητας τῆς πρότερον χρηματισάσης ἐπαρχίας του· τὸ περίεργον δὲ εἶναι, ὅτι κατὰ τὴν ἐκ τοῦ τάφου ἐκείνου ἐξαγωγὴν τῶν δύο τούτων ἀγγείων εὑρέθη ἐντὸς αὐτῶν καὶ ὀλίγον ὕδωρ, ὅπερ

ανατραπέντων αὐτῶν κατὰ δυστυχίαν τότε ἐξεχύθη, ἐναπομεινάσης μόνης τῆς κόνεως.

3. ΚΑΛΛΑΝΔΡΑ.

Τὸ χωρίον τοῦτο εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τοῦ χωρίου «Φούρκας» κείμενον σύγκειται ἐξ ἑξήκοντα περίπου οἰκιῶν· ἔχει δὲ καὶ ἐκκλησίαν ἐπὶ θέσεως καταλλήλου, ὡς καὶ Ἀλληλοδιδασχικὸν Σχολεῖον.

᾽Ονομάσθη δὲ τὸ χωρίον τοῦτο λίαν καταλλήλως «Καλλάνδρα», διότι οἱ ἄνδρες τοῦ ρηθέντος χωρίου εἶναι φύσει ὠραῖοι καὶ εὐρωστοί· εἶναι δὲ λείψανον τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀφύτιδος.

Ἐπὶ τοῦ Ποσειδίου ἀκρωτηρίου τῆς χερσονήσου Παλλήνης, ἐφ' οὗ κεῖται καὶ τὸ ἄνω ρηθὲν χωρίον, ὑψοῦται πυργίσκος τις ἐπὶ τοῦ ὁποίου κρέμαται μέγας φανός, πρὸς ὁδηγίαν τῶν διαπλεόντων τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον ἀτμοπλοίων.

4. ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΝΟΝ.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἡμισεῖαν ὥραν ἀπέχον τοῦ χωρίου «Καλλάνδρας» σύγκειται ἐκ δέκα καὶ ὀκτώ οἰκιῶν, ἔχον καὶ Ἐκκλησίαν τῇ προτροπῇ καὶ ἀόκνῳ ἐπιμελείᾳ τοῦ πρῶην Μητροπολίτου Κασσανδρείας Κ. Χρυσάνθου ἀνεγερθεῖσαν ἐκ βάρων τῷ 1867 ἔτει. Διατηρεῖται δὲ μόλις ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἰδιωτικὸν Σχολεῖον.

5. ΤΣΑΪΡΑΝΙ.

Ἐκ τριάκοντα περίπου συγκείμενον οἰκιῶν τὸ χωρίον

τοῦτο κέκτηται καὶ Ἐκκλησίαν ὡς καὶ ἰδιωτικὸν Σχολεῖον. Εἶναι δὲ λείψανον τῆς ἀρχαίας πόλεως «Θράμβου», ἐξ ἧς πόλεως καὶ τὸ παρατεινόμενον ἀκρωτήριο Θράμβος καλεῖται. Τὴν πόλιν ταύτην Θεράμβω κέκαλει Ἡρόδοτος ὁ τῆς ἱστορίας πατήρ.

6. ΧΑΝΙΩΤΗ.

Τὸ μικρότερον τῆς Χερσονήσου Παλλήνης χωρίον εἶναι τὸ παρὸν χωρίον, ἐξ ἑπτὰ μόνις συγκείμενον οἰκιῶν, ἔχον ἅμα καὶ μικράν τινα Ἐκκλησίαν.

7. ΠΑΛΗΟΥΡΙ.

Ἐπὶ τοῦ Καναστραίου ἀκρωτηρίου τῆς αὐτῆς Χερσονήσου κείμενον τὸ χωρίον τοῦτο ἐκ τεσσαράκοντα τριῶν περίπου οἰκιῶν σύγκειται· ἐπωνομάσθη δὲ τὸ ῥηθὲν χωρίον «Παληούρι», ὡς ἐκ τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων πολλῶν ἀκανθῶν, παρὰ τῶν κατοίκων Παληούρια καλουμένων· ἔχει δὲ καὶ Ἐκκλησίαν ὡς καὶ ἰδιωτικὸν Σχολεῖον, τῇ προτροπῇ τοῦ αὐτοῦ Ἱεράρχου Κ. Χρυσάνθου συστηθέν.

8. ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἐπωνομάσθη οὕτως, ὡς ἐκ τῆς ἐκεῖ ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς σύγκειται δὲ ἐκ πενήκοντα ὀκτῶ οἰκιῶν, ἔχει δὲ καὶ ἰδιωτικὸν Σχολεῖον.

9. ΚΑΨΟΧΩΡΑ.

Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι λείψανον τῆς ἀρχαίας πόλεως

Νεαπόλεως, ἐπωνομασθείσης οὕτω σήμερον, ὡς πυρποληθείσης κατὰ τὸ 1805 ἔτος ὑπὸ πολυαρίθμων πειρατῶν· σύγκειται δὲ νῦν ἐκ πενήτηντα πέντε περίπου οἰκιῶν· κέκτηται δ' Ἐκκλησίαν ἤδη οὐκ εὐκαταφρόνητον, πρὸς δὲ καὶ Σχολεῖον Ἀλληλοδιδασκτικὸν τῇ ἀξιεπαίνῳ προνοίᾳ τοῦ Σεβαστοῦ Μητροπολίτου Δέρκων Κ. Νεοφύτου (τότε Κασσανδρείας) συστηθέν.

10. ΠΟΛΥΧΡΟΟΝ.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἀπέχει τῆς θαλάσσης κατὰ 1]4 περίπου τῆς ὥρας· ἐπωνομάσθη δ' οὕτως ὡς ἐκ τῶν ἐκεῖ πλειστον ποικιλοχρόων ἀνθέων· σύγκειται ἐκ δέκα ὀκτώ οἰκιῶν· ἔχει δὲ καὶ Ἐκκλησίαν, ὡς καὶ δημοτικὸν Σχολεῖον.

11. ΠΑΖΑΡΑΚΙΑ.

Ἐκ τριάκοντα περίπου οἰκιῶν συγχείμενον τὸ χωρίον τοῦτο, ἔχει καὶ Ἐκκλησίαν ὡς καὶ μικρὸν τι Σχολεῖον.

12. ΛΘΕΤΟΣ.

Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι λείψανον τῆς ἀρχαίας πόλεως «Σκιώνης», συγχείμενον ἐξ ἑβδομήκοντα περίπου οἰκιῶν σήμερον, καὶ ὄν τὸ μᾶλλον εὐάερον καὶ θελκτικὸν χωρίον τῆς χερσονήσου Παλλήνης, ἐπὶ τινος πρὸς τὸν Τορωναῖον κόλπον ἀκτῆς κείμενον.

Κέκτηται Ἐκκλησίαν λαμπρὰν μετὰ κομφοτάτου θόλου, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου σεμνυνομένην, ἧς κατὰ τὴν ἀνέγερσιν οὐκ ὀλίγον συνε-

τέλεσε καὶ ὁ τῆς τοῦ Σίμωνος Πέτρας Μονῆς μοναχὸς Φίλιππος ὁ ἐκ Κεφαλληνίας ὀρμώμενος· ἔχει δὲ καὶ Ἀλληλοδιδασκτικὴν Σχολὴν ὑπὸ τοῦ ἐλλογίμου Κ. Χρήστου Παραθουρᾶ διευθυνομένην.

γ'. Περὶ τῶν Μετοχίων τῶν ἐπὶ τῆς Χερσονήσου Παλλήνης κειμένων.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωθι χωρίων, ἐπὶ τῆς χερσονήσου Παλλήνης κεῖνται καὶ τινὰ Μετόχια, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἄλλων χερσονήσων τῆς Σιθωνίας καὶ τῆς Ἀκτῆς ἢ τοῦ Ἄθω, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Καλαμαρίας. Τὰ μεγαλύτερα δὲ τῶν ἐπὶ τῆς Παλλήνης κειμένων Μετοχίων καὶ ἔτι προσοδοφόρα εἰσὶ τὰ ἑξῆς.

1. Δοχειαρτικὸν Μετόχιον (Τουρκ. Καπὺ Μετόχ) ἐπὶ τῆς τοποθεσίας τῆς καθ' ὀλοκληρίαν ἐξαφανισθείσης πόλεως Ποτιδαίας κείμενον.

2. Σιμοπετριτικὸν Μετόχιον κείμενον πλησίον τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας πόλεως Σάνης.

3. Διονυσιατικὸν Μετόχιον, κείμενον ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας πόλεως Μένδης, (ἀποικίας οὐσῆς τότε τῶν Ἐρετριέων, κατὰ τὸν Πρόδοτον καὶ Θουκιδύδην.)

4. Ἐσφιγμεντικὸν Μετόχιον.

5. Καρακαλληνὸν Μετόχιον.

6. Λαυριωτικὸν Μετόχιον.

7. Ἀγιοπαυλιτικὸν Μετόχιον, κείμενον ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς πόλεως Λιγῶν, ὅπου σώζεται ἐκ τῆς ἀρχαιό-

τητος τῆς πόλεως ἐκείνης ἐπὶ τινος κρηνοῦ πρὸς τὴν
Θάλασσαν καὶ μεγαλοπρεπῆς τις πύργος πρὸς μαρτυ-
ρίαν, χρησιμεύων ἤδη τοῖς ἐν τῷ Ἀγιοπαυλιτικῷ Μετο-
χίῳ ἐνασχοῦσι Μοναχοῖς.

Παρὰ τῷ Μετοχίῳ τούτῳ πρὸς τὸν Τορωναῖον κόλ-
πον ὑπάρχει βράχος τις παραδόξως καὶ θαυμασίως ἐ-
σχισμένος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου δυσκόλως ὁ ἄνθρωπος εἰσ-
ερχόμενος διακρίνει μέρος τι ἐν σχήματι παρεκκλησίου,
ἐν ᾧ σώζεται εἰσέτι ὁ ἐκ μαρμάρου κίων τῆς Ἱερᾶς Τρα-
πέζης ὡς καὶ διάφοροι ἁγίων εἰκόνες ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ
φυσικοῦ ἀτέχνως ἐγγεγλυμμένοι. Ὀλίγον τι περαιτέρω
ὑπάρχει δεξαμενὴ τις φυσικὴ γέμουσα ὕδατος ἡγιασμέ-
νου. Λέγουσι δὲ οἱ Μοναχοὶ τοῦ ἀνω ῥηθέντος Μετο-
χίου ὅτι, ὅτε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐκήρυττε πρὸς τοὺς
ἐν εἰδωλολατρείᾳ τότε διατελοῦντας Κασσανδρεῖς τὸ
Εὐαγγέλιον, διωχθεὶς παρὰ τινῶν κατέφυγεν εἰς τὴν
παραλίαν ταύτην, ὅπου, ἀπορία συσχεθέντος τοῦ Ἀπο-
στόλου, ἀμέσως ᾧ τοῦ θαύματος! διαρρήγνυται ὁ ῥη-
θεὶς βράχος, εἰς ὃν εἰσελθὼν τότε, καὶ κρύφα διδάσκων
τοὺς παραγενομένους ἐβάπτιζεν αὐτοὺς ἐν τῇ ῥηθείᾳ
δεξαμενῇ ὁ μακάριος Παῦλος.

8. Ῥωσικὸν Μετόχιον, (1) παρὰ τῷ χωρίῳ Ἀθέτῳ
κείμενον. Πλησίον τοῦ Μετοχίου τούτου παρὰ τὴν Θά-
λασσαν Ἀμφιθέατρον Ἑλληνικὸν ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τῶν

(1) Συνήθως τὸ Μετόχιον τούτο παρὰ τῶν πλησιοχώρων κα-
ταίκων Ῥωσικὸς Νερόμυλος καλεῖται ὡς ἐκ τοῦ παρακειμένου
ὕδατος.

τοῦ Μετοχίου μοναχῶν, ἀνασκαφῆς ποιησάντων κατὰ τὸ 1863 ἔτος. Παρὰ δὲ τῷ Ἀμφιθέατρῳ τούτῳ ἀνεκαλύφθη προσέτι καὶ βωμὸς τις ὀλόκληρος. Ἀμφότερα δὲ, τότε Ἀμφιθέατρον καὶ ὁ βωμὸς, μεταξὺ τοῦ χωρίου Ἀθέτου καὶ τοῦ Ῥωσικοῦ Μετοχίου κείμενα διακρίνονται ἐπὶ ἀρχαιότητι καὶ ἐξαισίᾳ κατασκευῆ· ἔκ τε τῶν θεμελίων τοῦ Ἀμφιθέατρου ὡς καὶ τοῦ βωμοῦ οἱ μοναχοὶ οὐκ ὀλίγα μεγάλα τετράγωνα μάρμαρα ἐξήγαγον· ἅπερ ἀφοῦ ἐχρησίμευσαν εἰς τὴν ἐκεῖ ἀνέγερσιν ναύσκου τινος εἰς τὸ Ῥωσικὸν ἀνήκοντος Μετόχιον, καὶ ἐγκαινισθέντος τῷ 1866 ἔτει ὑπὸ τοῦ πρώην Μητροπολίτου Κασσανδρείας Κ. Χρυσάνθου, ἐστάλησαν καὶ κατὰ μέγα μέρος καὶ εἰς τὴν ἐν Ἀθῶνι ἱερὰν Μοῆνὴν τῶν Ῥώσων πρὸς χρῆσιν ἀνοικοδομήσεως.

9. Ἅγιο-αγαστασιτικὸν Μετόχιον. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλὰ τινὰ Μετόχια, τὰ ὅποια ὡς μικρὰ καὶ ὀλίγην πρόσοδον φέροντα παραλείπω συντομίαν χάριν.

δ. Ἡ Χερσόνησος Σιθωνία.

Ἡ Χερσόνησος Σιθωνία, τανῦν Λογκὸς ἢ Σιγγιὰ ἐπονομαζομένη σήμερον, συγκείται ἐκ πέντε χωρίων ἅπερ λείψανά εἰσι ἀρχαίων πόλεων.

Ἡ Χερσόνησος αὕτη εἶναι μεγαλητέρα κατὰ τε τὸ μῆκος καὶ πλάτος τῶν δύο ἄλλων χερσονήσων, τῆς Παλλήνης καὶ τῆς Ἀκτῆς.

Ἀρχεται δὲ αὕτη ἐκ τοῦ ποταμοῦ Χαβρίου, ὅστις ἐ-

χων τὰς πηγὰς τοῦ πλησίον τῆς ἀρχαίας πόλεως Καλκίδος (νῦν Βραστά καλουμένης) χύνεται εἰς τὸν Ἰορδανῆος κόλπον.

ε'. Περὶ τῶν κατὰ τὴν Χερσονήσου Σιθωνίαν χωρίων.

Τὰ ἐπὶ τῆς χερσονήσου Σιθωνίας κείμενα χωρία εἰσὶν, ὡς ἄνω εἴρηται, πέντε τὸν ἀριθμὸν. Ταῦτα δὲ εἰσὶν.

1. ΣΕΡΜΥΛΙΑ.

Τὸ χωρίον τοῦτο, ὅπερ λείψανον τῆς ἀρχαίας πόλεως Σερμύλης διατελεῖ καλεῖται σήμερον Σερμύλια καὶ Ὀρμύλια. Κεῖται δὲ εἰς τὰς ὑπὸ ὑψοῦς τῆς νοτιο-ανατολικῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους Κύλλης, ὅπερ φέρει μεταλλεῖα χαλκοῦ, καὶ ἐκτείνεται μικρὸν ἐπὶ τῆς ἐκτεταμένης ἐκείνης πεδιάδος ἐχούσης ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ῥηθέντος ὄρους μέχρι τῆς θαλάσσης δύο περίπου ὥρων τὴν πεδιάδα ταύτην διαπερᾷ ὁ Χαβρίας ποταμὸς χυνόμενος πρὸς τὸν Ἰορδανῆος κόλπον· πάντες δὲ οἱ ἀγροὶ, ἄμπελοι, ἐλαιῶνες, συκαμινεῶνες καὶ ἄλλὰ τινα καρποφόρα δένδρα, κτήματα τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Σερμυλίας τυγχάνοντα, κείνται ἐπὶ τῆς πεδιάδος ταύτης.

Σύγκειται δὲ τὸ χωρίον Σερμύλια ἐκ τριακοσίων περίπου οἰκιῶν. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ χωρίου τούτου εἶναι μεγάλη καὶ εὐρύχωρος, οὐχ' ἥττον δὲ καὶ κεκοσμημένη.

σεμνύνεται δ' ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου· ὑπάρχει δὲ καὶ Ἑλληνο-αλληλοδιδασκτικὴ Σχολή, λαμπρὸν τυγχάνουσα οἰκοδόμημα ἀναλόγως τοῦ χωρίου· ἀνηγέρθη ἐκ βάρων αὐτῆ τῷ 1863 ἔτει, τῆ ἀξιεπαίνῳ προτροπῇ μὲν τοῦ τότε Μητροπολίτου Κασσανδρείας νῦν Δέρκων Κ. Νεοφύτου, τῆ γενναία δὲ συνδρομῇ τῶν τοῦ χωρίου τούτου κατοίκων.

Κατ' ἔτος τῆ ἑορτῆ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων (Ἰουνίου 30) γίνεται ἐκεῖσε ἐμπορικὴ πανήγυρις, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας πλείστοι ἐκ διαφόρων πλησιοχώρων χωρίων ἐκεῖ μεταβαίνοντες μετὰ διαφόρων ἐμπορευμάτων πωλοῦσιν αὐτὰ ἢ ἀνταλλάσσουσιν.

Ὀλίγον τι δὲ μακρὰν τοῦ χωρίου ὑπάρχει παρά τινι ἐξωκκλησίῳ τῆς ἁγίας Τριάδος τὸ Νεκροταφεῖον τῶν κατοίκων, περιστοιχούμενον ὑπὸ τοίχου· ἀνηγέρθη δὲ τῷ 1866 ἔτει, ὑπὸ τοῦ πρώην Μητροπολίτου Κασσανδρείας Κ. Χρυσάνθου.

Τὸ κλίμα δὲ τοῦ χωρίου τούτου εἶναι νοσηδές. Κατὰ μῆνα Ἰούνιον, Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον ἐπικρατεῖ μάλιστα ἐκεῖ πνιγηρὸς καύσων, ἐπιπολάζει δὲ καὶ σφοδρὸς πυρετός, οὐκ ὀλίγα θύματα αὐτοῦ παρεχόμενος.

2. ΝΙΚΗΤΗ.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἀπέχον ἡμίσειαν ὥραν τῆς θαλάσσης κείται ἐγγχωσμένον εἰς σχισμάδα τινα τοῦ ὄρους Κύλλης· σύγκειται δὲ ἐξ ἑκατὸν ἑνενήκοντα πέντε περίπου οἰκιῶν, ὑπάρχει δὲ καὶ Σχολεῖον Ἀλληλοδιδασκτικόν. Ἡ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ Ἱερὰ Ἐκκλησία τοῦ ἁγίου μάρτυρος

Νικήτα ἀνηγέρθη τῷ 1867 ἔτει, τῇ ἀξιεπαίνῳ προτροπῇ τε καὶ συνδρομῇ τοῦ πρώην Μητροπολίτου Κασσανδρείας Κ. Χρυσάνθου (1), συνδραμόντων καὶ πάντων τῶν κατοίκων τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου.

(1) Ὁ Ἱεράρχης οὗτος εἶναι λίαν ἀξιεπαίνος διὰ τοὺς κόπους καὶ μάχους, οὓς κατέβαλε διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίου. Τὸ χωρίον Νικήτα ἐκέκτητο ἀρχαίαν τινα ἐκκλησίαν σμικροτάτην, ἐν ἣ ἐκκλησιαζόμενοι οἱ κάτοικοι ἐστενοχωροῦντο μεγάλως ἕνεκα τῆς μικρᾶς χωρητικότητος αὐτῆς, πρὸ πάντων ὁμως ἐν καιρῷ χειμῶνος, διότι ἐξέτιθεντο εἰς τὰς βροχὰς καὶ χιόνας τοῦ χειμῶνος. Μολονότι ὁ ὑπέρονος τοιαῦτα καὶ τσαῦτα δεῖνά, ἕνεκα τῆς ἀγροικίας καὶ ἀναισθησίας σχεδὸν ἀπὸ τῶν ἐτῶν διχονοοῦντες δὲν ἐπεχειροῦν νὰ ἀνεγείρωσιν εὐρύχωρον Ἐκκλησίαν, καὶ τοι ἐπὶ τοσούτον προτρεφάντων αὐτοὺς τῶν κατὰ καιρὸς Ἀρχιερέων, Μητροπολιτῶν Κασσανδρείας τῶν ἀοιδίμων Δανιὴλ καὶ Ἰακώβου (τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας) Ἱερεμίου (ἐν Μιτυλήνῃ ἡδὴ διατρίβοντος), Ἰγνατίου (τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Ἐλασσῶνος) καὶ Νεοφύτου (τοῦ νῦν Σεδασμιωτάτου Μητροπολίτου Δέσκων). Ἀλλ' ὁ βῆθεις Ἱεράρχης Κασσανδρείας Κ. Χρυσάνθος ὁ ἐκ Καισαρείας οὐκ οἶδ' ἄπως ἐπὶ τέλους κατέπεισε τοὺς κατοίκους τούτους ἵνα ἀνεγείρωσι τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο οἰκοδόμημα.

Ἀλλὰ τότε καὶ τῆς ἀνεγέρσεως ἐγκριθείσης καὶ ἀπορασιθείσης, τῆς δὲ διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἀναγκαιούσης ὕλης προπαρασκευασθείσης, πρὸς δὲ καὶ τοῦ Ἀρχιτέκτονος ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ βῆθεντος Ἱεράρχου συμφωνηθέντος ἀκόμη, αἰφνης διαβρῦνγεται διαφωνία μεγίστη μεταξὺ τῶν κατοίκων, εἰς δύο διαιρεθέντων φατρίας, ὧν οἱ μὲν ἔλεγον, ὅτι ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἀνεγερθῇ ἐπὶ τοῦ παρὰ τῇ δεξιᾷ τοῦ χωρίου πλευρᾷ ὑψουμένου λόφου, οἱ δὲ ἔλεγον ὅτι πρέπει νὰ ἀνεγερθῇ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χωρίου (ἐπὶ θέσεως στενωποῦ καὶ βορβορώδους). Τέλος ὑπερισχυσάσης τῆς γνώμης τῆς εὐφρονούσης μερίδος, ἧς ἡγεῖτο Γερο-Παναγιώτης αἰς, ἤρξατο μετὰ τὴν συμφιλίωσιν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἡ ἀ...

Τὸ χωρίον Νικήτη εἶναι λείψανον τῆς ἀρχαίας πόλεως Γαληψοῦ. Ὀλίγον τι μακρὰν τοῦ χωρίου πεδιάς τις ἐξαπλοῦται πρὸς τὴν θάλασσαν· ἐπὶ τῆς πεδιάδος ταύτης νέμονται ἐν καιρῷ χειμῶνος τὰ ποίμνια τῶν Βλάχων λεγομένων, τῶν μὲν ἐκ Βοδενῶν, τῶν δὲ ἐκ Στρωμνίτισης καὶ ἄλλων ἐκ Κεσπεντηλίου μεταβαινόντων κατὰ Σεπτέμβριον εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, κισλάδας καλουμένας, δι' ἃς πληρόνουσιν οὗτοι ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως τὸ ἀντίτιμον τῆς νομῆς εἰς ἐκάστην Κοινότητα, εἰς ἣν ἀνήκει ἐκάστη πεδιάς· ἀπέρχονται δὲ εἰς τὰ ἴδια μετὰ τῶν ποιμνίων κατὰ τὴν 25 Μαρτίου. Τὸ ἀντίτιμον δὲ τῆς νομῆς καὶ τῆς πεδιάδος τοῦ χωρίου τούτου οὐκ ὀλίγον συνετέλεσε τότε κατὰ τὴν οἰκοδομὴν.

νέγερσις τοῦ ναοῦ κατὰ μῆνα Μάρτιον τοῦ 1867 ἔτους, ὅτε καὶ ἁγιασμῷ τελουμένου παρὰ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἀρχιερέως ἐπὶ τῶν θεμελιῶν τοῦ ναοῦ, ἐτέθη ὁ θεμέλιος λίθος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Μάρτυρος Νικήτα (κατὰ τὸν τῆς παλαιᾶς ἐκκλησίας ἅγιον ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔλαβε τὸ χωρίον), παρόντος τότε καὶ τοῦ προηγουμένου τῆς ἐν Ἀθῶνι Μονῆς τοῦ Ξηροποτάμου Κ. Διονυσίου μετὰ καὶ τριῶν ἄλλων Μοναχῶν. Κατὰ τὴν οἰκοδομὴν ταύτην ἐπεστάται ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἱεράρχης συντρέχων καὶ προμηθεύων αὐτοπροσώπως κατὰ πάντα τὰ ἀναγκαζιόντα· καὶ ἦδη τὸ χωρίον τοῦτο κέκτηται μίαν λαμπρὰν ἐκκλησίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ, καταβέλγουσαν τοὺς θεατὰς, διότι φαίνεται μακροθεν ὑψομένη ἐπὶ τοῦ προῤῥηθέντος λόφου τοῦ ἐπικειμένου τῷ χωρίῳ, ὡς ἄνω εἴρηται, ὡς κομψότατον καὶ περικαλλές προπύργιον. Ἄλλ' ὦ τῆς ἀγνωμοσύνης! χολὴν ἀντὶ τοῦ μάννα ἀπέδωκαν τῷ ἀξιεπαίνῳ Ἱεράρχῃ Κ. Χρυσάνθῳ, τῷ καὶ αὐτὸ τὸ συμφέρον αὐτοῦ θυσιάσαντι δι' αὐτοῦς, οἱ συγγεροὶ οὗτοι κάτοικοι ἕνεκα ἀτομικῶν παθῶν καὶ παρανόμων αἰτήσεών των καταδιώξαντες αὐτὸν μετὰ τινων ὀλιγαριθμῶν ἀτυνευδῆτων.)

τοῦ ἀνω ῥηθέντος ναοῦ τοῦ χωρίου Νικήτης, παρὰ Βασιλείου τινος ἐκ Κεσπεντηλίου πληρωθὲν διὰ πέντε ἔτη.

3. ΠΑΡΘΕΝΩΝ.

Τὸ χωρίον τοῦτο κείμενόν ἐπὶ τῆς σειρᾶς τοῦ δυσβάτου ὄρους Λίγγου σύγκειται ἐκ πενήτηντα περίπου οἰκιῶν· ἔχει δὲ Ἐκκλησίαν, ὡς καὶ δημοτικὸν Σχολεῖον. Τὰς γαίας τοῦ χωρίου τούτου ἐσφετερίσθησαν δωροδοκῆσαντες τὰς ἐν τῇ πόλει Θεσσαλονίκῃς πολιτικὰς ἀρχὰς οἱ ἀπληστοὶ Μοναχοὶ τῆς ἐν τῷ Ἄθωνι Μονῆς τοῦ Κωνσταντινίου, ἐχούσης Μετόχιον γειτνιάζον τῷ χωρίῳ Παρθενῶνος. Καὶ ἤδη οἱ κάτοικοι οὐδὲν ποιήσαντες διὰ διαφοροτρόπων ἀγωγῶν ἐν Θεσσαλονικῇ στεροῦνται ἀδίκως καὶ παραλόγως τῶν γαιῶν τῶν πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν αὐτῶν ἀναγκαίων ἐξαρκούντων μόλις, καὶ ὡς ἐκ τούτου εἰσὶν ἀξιοδάκρυτοι.

ΤΟΡΩΝΗ.

Τῆς ἀρχαίας ταύτης πόλεως, ἧς τὰ ἐρείπια μόνον σώζονται διατηρεῖται εἰσέτι ἀγέπαφον τὸ κατὰ τὴν θάλασσαν φρούριον Λήκυθον. Ἀγαφέρειδὲ ἱστορικῶς περὶ τούτου ὁ Θουκυδίδης λέγων ἐν Κεφαλ. 113. Βιβλ. 4 οὕτω πως.

« Οἱ δὲ Ἄθηναῖοι (ἔτυχον γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὀπλίται
 « καθεύδοντες ὡς πενήτηντα) ἐπειδὴ ἤσθοντο, οἱ μὲν
 « πινες ὀλίγοι διαφθείρονται ἐν χερσὶν αὐτῶν, τῶν δὲ
 « λοιπῶν οἱ μὲν πεζῇ, οἱ δὲ ἐς τὰς ναῦς, ἐφρούρουν δύο,

« καταφυγόντες διασώζονται ἐς τὴν Λήκυθον πόφρου-
 « ριον, ὃ εἶχον αὐτοί, καταλαβόντες ἄκρον τῆς πόλεως
 « ἐς τὴν θάλασσαν ἀπειλημένον ἐν στενωῖ ἰσθμῷ· κατέ-
 « φυγον δὲ καὶ Τορωναίων ἐς αὐτοὺς ὅσοι ἦσαν σφίσι
 « ἐπιτήδαιοι ».

Καὶ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἀναφέρει περὶ τίνος συμ-
 μαχίας γενομένης μεταξὺ Τορωναίων καὶ Ὀλυνθίων, καὶ
 ἄλλων τινῶν γειτνιαζουσῶν πόλεων, οὕτω πως λέγων
 ἐν Κεφαλαίῳ 27, 16, γγ'. « Τῶν μετασχουσῶν ταύτης
 « τῆς συμμαχίας (τῶν Ὀλυνθίων ἐννοεῖ) ἦσαν ἄλλαι τε
 « (πόλεις) καὶ αἱ ἐξῆς, Ποτίδαια, Τορώνη, Λήκυθος,
 « Μηκόθερνα, ἴσως δὲ καὶ ἡ Ἄσσα, Πίλωρος, Σίγγος,
 « Σάρτα, Σερμόλη, Ἀργίλος, Στάγειρος, Σκῶλος, Σπάρ-
 « τωλος ».

Τὴν Τορωναίων καὶ Ὀλυνθίων συμμαχίαν καὶ τὰ νο-
 μίσματα μαρτυρεῖ, ἐν οἷς ἐπιγέγραπται ΟΛΥΝΘΙΩΝ
 ΚΑΙ ΤΟΡΩΝΑΙΩΝ ΑΙΟΝΟΜΟ (= ὁμόνοια) ἴδε Βοιμηλ.
 Πρόλεγόμενα σελ. 25.

Ἡ ἐξαφανισθεῖσα ἐπίσημος πόλις Τορώνη ἦτο τὸ πάλαι
 μία τῶν μεγαλητέρων πόλεων τῆς χερσονήσου Σιθωνίας,
 ὡς καὶ ἡ πόλις Σίγγος (νῦν χωρίον Συκιά) ἐπὶ τῆς
 ἀνατολικῆς τῆς χερσονήσου πλευρᾶς κειμένη, δοῦσα δὲ
 καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰς τὸν Σιγγιτικὸν κόλπον. Ἀπὸ δὲ
 τῆς Τορώνης ὠνομάσθη καὶ ὁ ἕτερος κόλπος Τορωναῖος.

4. ΣΥΚΙΑ.

Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι κείφανον τῆς ἀρχαίας πόλεως
 Σιγγοῦ, ἐξ ἧς ὠνομάσθη, ὡς εἴρηται ἄνω, καὶ ὁ κόλπος ὁ

τὴν χερσόνησον Σιθωνίαν περιβρέχων, καὶ πρὸς τὸ Αἰγαῖον τείνων πέλαγος, Σιγγιτικὸς. Σύγκειται δ' ἐκ τριακοσίων εἴκοσι περίπου οἰκιῶν, κειμένων παρὰ τῆ ὑπῤωρεία τοῦ πετρῶδους ὄρους Αἰγγου. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ χωρίου τούτου εἶναι ἀρχαία, καίσα κατὰ τὸ ἥμισυ ἐπὶ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου (1855) ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὧν ἀρχηγὸς ἦν τότε ὁ διαβόητος Τσάμος ὁ Καρατάσσοσ, (ὁ ὁποῖος κατετάραξε δι' ἀπατηλῶν καὶ ἀδυνάτων λόγων τοὺς ἐφesuχάζοντας Κασσανδρεῖς)· ἔκαυσαν δὲ ταύτην, ἐπειδὴ ὁ Ὀθωμανικὸς στρατὸς ὡς ἐν φρουρίῳ περικλεισθεὶς ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ἐκ τῶν παραθύρων ἐπιροβόλει κατὰ τῶν Ἑλλήνων· ἤδη δὲ ἀνεγερθεῖσα παρὰ τῶν κατοίκων ἐπὶ τῶν ἡμικαύστων σχεδὸν θεμελίῳν διατελεῖ πάντῃ ἄκοσμος·

Περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῆς χώρας Συκιάς σημειωτέον καὶ τοῦτο ὅτι, ἐν τινι ἀγρῷ ἱερέως τινος τοῦ χωρίου τούτου, μεταξὺ Συκιάς καὶ Τορώνης κειμένῳ, ἀνεκαλύφθησαν Μακεδονικὰ χρυσὰ νομίσματα πλεῖστα καὶ εὐμεγέθη, ἔχοντα δὲ προτομὴν βασιλέως τῆς Μακεδονίας, οὗ τὸ ὄνομα καὶ περ ἐν τοῖς νομίσμασιν ὄν ἐγκεχαραγμένον ἀπέβη ὅμως ἤδη, ὡς ἐφαρμένον ἐκ τῆς πολυκαιρίας δυσανάγνωστον. Σῶζονται δὲ κατὰ τὴν ῥητὴν ὁμολογίαν ἱερέως τινος τοῦ χωρίου Συκιάς παρὰ τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Δέρκων Κ. Νεοφύτῳ τινὰ τῶν νομισμάτων τούτων, ὡς δωρηθέντα τῇ Α. Σεβασμιότητι παρὰ τοῦ ἀνακαλύψαντος τὰ νομίσματα ταῦτα ἱερέως ἀρχαιότητος χάριν.

Ἐπάρχει δὲ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ καὶ Ἀλληλοδιδασκτικὴ Σχολή.

ΣΑΡΤΗ.

Καὶ αὕτη ἦν ποτε λαμπρὰ πόλις ἀρχαία ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἰ'Αμπέλου κειμένη, ἧς ὅμως οὐδὲ ἶχνος σώζεται· χρησιμεύει δὲ σήμερον ὡς χειμάδιος κατοικία τινῶν τῶν κατ' ἔτος ἐν τῇ Χαλκιδικῇ χερσονήσῳ ἐνδημούντων Βλάχων· γεωργοῦνται δὲ αἱ γαῖαι αὐτῆς ὑπὸ τῶν καλογήρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τῶν εἰς τὰ ἐκεῖσε ἰδρυμένα μικρὰ μετόχια κατοικούντων.

5. ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Τὸ χωρίον τοῦτο ἐξ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα περίπου οἰκιῶν συγκεῖμενον κατέχει λαμπρὰν καὶ ἐξαιρετον τοποθεσίαν, ἔνεκα τῆς μαγευτικῆς θεᾶς τοῦ Σιγγιτικῶ κώλπου, καὶ τῆς ἀπέναντι χερσονήσου Ἀκτῆς ἢ τοῦ Ἄθω, ὁμοιαζούσης μὲ στεφανίδα, ἦν ὡς ἀδάμαντες καὶ μαργαρίται περικοσμοῦσιν αἱ 24 εὐαγεῖς Μοναί, τὰ σεπτὰ ταῦτα κειμήλια τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Καὶ ἐν αὐτῷ τῷ χωρίῳ οὐκ ὀλίγους κόπους κατέβαλεν ὁ Σεβάσμιος Μητροπολίτης πρῶην Κασσανδρείας Κ. Χρυσάνθος, ὅπως ἐκ βάθρων ἀνεγείρη Ἑλληνικὴν καὶ Ἀλληλοδιδασκτικὴν Σχολὴν μυρία προσκόμματα ἀπαντήσας παρὰ τῆς μερίδος τῶν ἀγενῶν καὶ ἀφιλομούσων τοῦ χωρίου τούτου κατοίκων.

Δύο περίπου ὥρας καταβαίνων τις ἐκ τοῦ χωρίου τοῦτου πρὸς τὴν θάλασσαν ἀπαντᾷ ἐν τῷ Σιγγιτικῷ κώλπῳ παρὰ τῇ ξηρᾷ φυσικὸν ἀξιοθαύμαστον τινα λιμένα, ἐκ μικρῶν νησιδίων ἀποτελούμενον καὶ διαφόρους φυσι-

κὰς εἰσόδους τε καὶ ἐξόδους ἔχοντα, καλούμενον δὲ Βουρβουροῦν.

Ἐν τῷ φυσικῷ τούτῳ λιμένι οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων ἐνασχολοῦνται περὶ τὴν ἀλιεῖαν διαφόρων ἰχθύων μαλακίων καὶ ὄστρακοδερμάτων· ἐκ τοῦ λιμένος τούτου καὶ μάλιστα ἐκ τῶν δύο κόλπων τοῦ τε Σιγγιτικοῦ καὶ Τορωναίου ἐξάγεται ὁ περιφήμος ὀκτάπους, καὶ ἄλλοι ἰχθύες.

6. ΜΕΤΑΓΚΙΤΣΙΟΝ (1)

Τὸ χωρίον τοῦτο λείψανον τῆς ἀρχαίας πόλεως Πιλώρου διατελεσθὲν συγκρατεῖται ἐκ τεσσαράκοντα οἰκιστῶν μισοῦ Ἐκκλησίας καὶ δημοτικοῦ Σχολείου.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἀνομάζεται Μετωκίσιον· μετὰ τὴν κατάστροφὴν τῆς πόλεως Πιλώρου, ὡς ἐκ τῆς ἐκείσε μετοικήσεως καὶ ἄλλων, κατοίκων ξένων χωρίων. Ἦδη δὲ, χυδαϊκώτερον Μεταγκίτσι καλεῖται.

6'. Περὶ τῶν Μετοχιῶν τῶν ἐπὶ τῆς χερσονήσου Σιθωνίας κειμένων.

Τὰ ἀξιοσημείωτα τῶν ἐπὶ τῆς χερσονήσου Σιθωνίας

(1) Συγκατηριθμηθῆ δὲ καὶ τὸ χωρίον τοῦτο, μετὰ τῶν λοιπῶν τῆς Χερσονήσου Σιθωνίας πέντε χωρίων ὡς κείμενον ἐπὶ θέσεως, ἐξ ἧς ἀργεται σχεδὸν ἡ περιγραφηθεῖσα Χερσονήσος Σιθωνίας.

κειμένων Μετόχιων (1) ὡς μεγαλητέρων, καὶ ἔτι προσόδοφόρων εἰς τὰ ἔξῃς:

1. Ζωγραφιτικὸν Μετόχιον παρὰ τῷ Χαβρίῳ ποταμῷ κείμενον.

2. Βατοπεδινὸν Μετόχιον πλησίον τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ.

3. Γρηγοριατικὸν Μετόχιον, παραλίως τοῦ Τορωναίου κόλπου κείμενον, καὶ ἀπέχον τοῦ χωρίου Παρθενῶνος ἡμίσειαν περίπου ὄραν.

4. Παντοκρατορινόν, παρὰ τῷ Κωφῷ λιμένι κείμενον.

5. Διονυσιατικὸν, παρὰ τῇ τοποθεσίᾳ τῆς ἀρχαίας πόλεως Σάρτης.

6. Ζωγραφιτικὸν ἕτερον ἐπὶ τῇ ἀνατολικῇ πλευρᾷ τῆς χερσονήσου κείμενον ἐν σχισμάδι τινὶ τοῦ ὄρους Λίγκου, ἐν ᾧ πληθὺς ἡδυλάτων ἀηδόνων ἐμφυλάθει μελιρρύτα ἄσματα ἀπαγγελλόντων ἐν σεληνοφειγῇ νυκτι.

7. Ξενοφωντινὸν Μετόχιον, γειτνιαζόν τῷ χωρίῳ τοῦ ἁγίου Νικολάου.

8. Διονυσιατικὸν Μετόχιον ἕτερον, ἢ Νερόμυλος, ὡς καλεῖται ἤδη, κείμενον παραπλευρῶς τῶν τοῦ Χαβρίου ποταμοῦ ὄρων.

9. Δοχειαρίτικον Μετόχιον, Βεργαρδίχι καλούμενον, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου ἐπὶ τῆς παραλίας

(1) Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἕτερα Μετόχια ἄλλων Μονῶν τοῦ ὄρους Ἄθω ἐπὶ τῆς Χερσονήσου Σιθωνίας, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν χερσονήσων Παλλήνης καὶ Λακτῆς, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Καλαμαρίας, ἀλλὰ διὰ τὸ ἡμιεπίσημον ταύτων ἀναγκαζόμεθα ἵνα παραλείψωμεν ταῦτα ἀγαπῶντες τὴν συντομίαν.

ιδρυμένον κατέχει ἤδη ἐν μέρει τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀσσης, ἧς διαφόρων οἰκοδομῶν ἐρείπια φαίνονται ἐπιδεικνύοντα τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῶν δυστυχῶν ἐκείνων κατοίκων αὐτῆς.

ζ'. Ἡ χερσονήσος Ἀκτὴ ἢ τοῦ Ἄθω.

Ἡ χερσονήσος τοῦ Ἄθω, ἢ καὶ Ἀνατολικὴ Ἀκτὴ τὸ πρότερον καλουμένη, καλεῖται σήμερον Ἅγιον Ὅρος, ὡς γνωστὸν ἀκόμη καὶ ἐκ τοῦ τίτλου τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ ἐπισκόπου, Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὁρους τιτλοφορουμένου.

Ἐπὶ τῆς χερσονήσου ταύτης ἔκειντό ποτε πέντε πόλεις, τὸ Δίον, ἢ Ὀλόφυξος, ἢ Θύσσοι, αἱ Κλεωναί, καὶ ἡ Ἀκρόθωσις (Ἀκραθώσις)· σὺν αὐταῖς δὲ καὶ ἡ πόλις Σάνη (1), ἧτις ἔκειτο ἐν ἀρχῇ τῆς δωδεκασταδίου διώρυγος, δι' ἧς ὁ ἀλαζὼν ἐκείνος ἡγεμὼν Ξέρξης διέκοψεν ὡς γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας τὸν ἰσθμὸν τὸν συνέχοντα τὸν Ἄθω μετὰ τῆς ἠπείρου. Ἀναφέρει δὲ καὶ Θουκυδίδης περὶ τῶν ἄνω πόλεων ἐν Βιβλ. 15 Κεφ. 100—110 λέγων οὕτω.

« Ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ βασιλέως διορύγματος ἔσω προύχουσα (ἢ Ἀκτὴ), καὶ ὁ Ἄθως αὐτῆς ὄρος ὑψηλὸν τελευ-

(1) Τὴν ἐπ' ἐκείνων τῶν χρόνων ὑπαρξίν τῆς πόλεως Σάνης καταδεικνύουσιν ἀκόμη καὶ σήμερον ἡ πληθὺς τῶν ἐν αὐτῇ σωζομένων μόλις ἀρχαίων κτιρίων, διαφόρων ἄλλων οἰκοδομῶν, καὶ τῶν κατερειπωμένων αὐτῆς φρουρίων.

τᾶ εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Πόλεις δὲ ἔχει Σάνην μὲν Ἀνδρίων ἀποικίαν παρ' αὐτὴν τὴν διώρυχα, ἐς τὸ πρὸς Εὐβοίαν πέλαγος τετραμμένην, τὰς δὲ ἄλλας Θύσσον καὶ Κλεωνὰς καὶ Ἀκραθῶους καὶ Ὀλόφυξον καὶ Διον· αἱ οἰκοῦνται ξυμμίκτοις ἔθνεσι βαρβάρων διγλώσσων· καὶ τι καὶ Χαλκιδικὸν ἐν βραχὺ, τὸ δὲ πλεῖστον Πελασγικόν, τῶν καὶ Λημνόν ποτε καὶ Ἀθήνας Τυρσηνῶν οἰκησάντων καὶ Βισαλτικόν καὶ Κρηστωνικόν καὶ Ἡδωνές· κατὰ δὲ μικρὰ πολιίσματα οἰκοῦσι ».

Ἦδη δὲ, τῶν ἀρχαίων τε καὶ ἐπισήμων τούτων πόλεων πάντῃ ἐκλιπουσῶν τῆς Ἀκτῆς, ὑψοῦνται μεγαλοπρεπῶς εἴκοσι Ἱεραὶ Μοναὶ μετὰ διαφόρων Σκητῶν, ὑπὸ εὐσεβεστάτων Αὐτοκρατόρων Βυζαντινῶν ἰδρυθεῖσαι, ἐν αἷς Μοναῖς ἐνδαιτυνῶνται βίον διάγοντες μοναχικόν πολυάρθμοι μοναχοί, οἵτινες ἐγκαταλιπόντες τὸ μάταιον καὶ πολύφροντι τοῦ βίου τούτου, ὑπὲρ τῶν ὑπερκοσμίων μεριμνῶσιν ἀδιαλείπτως δεόμενοι τοῦ Ὑψίστου μετ' ἀγρυπνιῶν ἐπανειλημμένων ὑπὲρ τῆς ψυχικῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας· ἐν τοῖς ἱεροῖς τούτοις καταγωγίσις διάφορα σώζονται Ἀγίων Λείψανα, τὰ ἀνεκτίμητα τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας κειμήλια, ἥτοι Κάραι ἀγίων, κρόταφοι, σιαγόνες, ὀδόντες, χεῖρες καὶ πόδες Μαρτύρων, ὡς καὶ ὑφάσματα σχεδὸν βεβαμμένα τοῖς διὰ τὴν εἰς Χριστὸν ἀγάπην ἐχχυθεῖσιν αἵμασι τοσούτων Μαρτύρων. Πρὸς τούτοις σώζονται ἐν τισὶ Μοναῖς καὶ τεμάχια τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ τίμια δῶρα τῶν Μάγων, καὶ πλεῖστα ἄλλα ἱερά κειμήλια.

Ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τοῦ ὄρους Ἄθω κεῖται ἡ κωμό-

πολις Καρυαί καλουμένη, ἐκ πεντακοσίων δὲ καὶ ἐπέκεινα οἰκημάτων καὶ ἐργαστηρίων συνισταμένη, ἐν οἷς διακρίνεται τὸ Ἐπαρχεῖον, ἐν ᾧ διαμένει ὁ τοῦ τμήματος ἐκείνου ἑπαρχος, πλησίον δ' αὐτοῦ καὶ τὸ οἶκημα καλούμενον Πρωτάτον, ἔνθα ἱερὰ συνέρχεται σύναξις τῶν εἴκοσι ἀντιπροσώπων, τῶν καθ' ἕκαστον ἔτος ὑπὸ τῶν ὁσίων Πατέρων τῶν εἴκοσι Μονῶν ἐκλεγομένων, οἵτινες διέπουσι τὰς ὑποθέσεις πάντων τῶν ῥηθρισῶν Μονῶν καὶ προβουλεύονται περὶ παντός τοῦ ἀφορῶντος τὰ συμφέροντα, τὰ τε οἰκονομικὰ καὶ διοικητικὰ τῶν ἱερῶν Μονῶν.

Ἐπὶ μὲν τῆς νοτιοδυτικῆς πλευρᾶς τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς κεῖνται αἱ ἐξῆς δέκα ἱερὰ Μοναί.

1. Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ξηροποτάμου.
2. Ἡ τοῦ Διονυσίου κατέχουσα τὴν θέσιν τῆς ἀκμαζούσης ποτε πόλεως Θύσσου.
3. Ἡ τῶν Ῥώσων, ἢ Ῥωσικὴ Μονὴ κειμένη ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς πόλεως Κλεωνῶν.
4. Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Σίμωνος Πέτρας κειμένη ἐφ' ὑψηλοτάτων καὶ κρημνωδῶν βράχων τοῦ Νυμφαίου ἀκρωτηρίου.
5. Ἡ τοῦ Ἁγίου Παύλου Μονή.
6. Ἡ τοῦ Γρηγορίου.
7. Ἡ τοῦ Δοχειαρίου, παραλίως κειμένη πρὸς τὸν Σιγγιτικὸν κόλπον.
8. Ἡ τοῦ Ξενοφάντος.
9. Ἡ τοῦ Κωνσταντονίτου καὶ
10. Ἡ τοῦ Ζωγράφου.

Ἐπὶ δὲ τῆς βορειοανατολικῆς πλευρᾶς τῆς αὐτῆς χερσονήσου κεῖνται ἄλλαι δέκα Μοναί, αἱ ἐξῆς:

1. Ἡ ἀρχαιοτάτη καὶ πρώτη τῶν ἄλλων Ἱερὰ Μονὴ τῆς Λαύρας ἐπὶ τῆς ἐξαφανισθείσης ἀρχαίας πόλεως Ἀκροθώου (Οὐρανοπόλιδος ἀρχαιότερον καλουμένης) τῆς Μονῆς ταύτης ἰδρυταὶ εἰσὶν οἱ αἰόδιμοι καὶ εὐσεβεῖς Αὐτοκράτορες τῶν Βυζαντινῶν χρόνων Νικηφόρος καὶ Ἰωάννης.

2. Ἡ τοῦ Καρακάλου Μονή.

3. Ἡ τοῦ Φιλοθέου.

4. Ἡ τοῦ Σταυρονικήτα ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας πόλεως Ὀλοφύξου κειμένη.

5. Ἡ τοῦ Παντοκράτορος.

6. Ἡ τοῦ Κουτλουμουσίου.

7. Ἡ τοῦ Βατοπεδίου.

8. Ἡ τοῦ Ἐσφιγμένου.

9. Ἡ τῶν Ἰθέρων, καὶ

10. Ἡ τοῦ Χιλανδαρίου Μονή.

Ἐπάρχουσι πρὸς ταύταις καὶ πολλὰ Ἱερά Σκήτῃται, ἐπὶ τῆς αὐτῆς χερσονήσου κείμενα, καὶ ὑπὸ τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν τινῶν τῶν ἄνω ἀπαριθμηθεισῶν ἱερῶν Μονῶν ὑπαγόμενα τινὲς τούτων, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μᾶλλον ἀξισημεῖωτοι εἰσὶν αἱ ἑξῆς :

1. Ἡ Ἱερὰ Σκήτῃ τῆς Ἀγίας Ἄγνης.

2. Ἡ τῶν Καυσοκαλύβων.

3. Ἡ Νέα λεγομένη Σκήτῃ καὶ

4. Ἡ τοῦ προφήτου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Αὗται ὑπάγονται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Μονῆς Λαύρας.

Ἡ δὲ Σκήτῃ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, Σεράγιον συνήθως

καλουμένη, ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου ὑπάγεται.

Ἐπὶ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς τοῦ ὄρους Ἄθω κεῖται παρεκκλησίον τι ἐπ' ὀνόματι τῆς θείας Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὁποίου παρεκκλησίου αἱ Δεσποτικαὶ εἰκόνες εἰσὶν ὀρειχάλκιναι (ὡς ἠκούσαμεν παρά τινων Μοναχῶν, καθότι αὐτόπται οὐκ ἐγενόμεθα) ἵνα μὴ διαβράγῳσι ξύλιναι οὖσαι ἕνεκα τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐκεῖ ὑπερβολικωτάτου ψύχους· ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τούτῳ ἅπαξ τοῦ ἔτους κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως (6 Αὐγούστου) τελεῖται ἡ θεία λειτουργία παρά τινων Μοναχῶν, μετὰ μεγάλου κόπου ἀναβαινόντων τὴν οὐρανομήκη ταύτην τοῦ Ἄθω κορυφήν. Λέγεται δὲ πρὸς τούτοις ὅτι, ἐάν τις περιεργεῖα ἀθούμενος ἀναβῆ ἐπὶ τῆς ῥηθείσης κορυφῆς τοῦ Ἄθω δύναται νὰ διακρίνῃ εἰ καὶ τόσον μακρὰν, τὴν τῶν πόλεων βασιλίδα Κωνσταντινούπολιν διὰ τηλεσκοπίου, ὑπὸ γαλήνιον ὁμως καὶ ἀνέφελον οὐρανόν. Τὸ τοιοῦτον, κατ' ἐμὴν ἰδέαν, φαίνεται λίαν ἀπίθανον, ἀλλ' ἴσως πάλιν, οἱ ἐν τῷ Ἀγιωνύμῳ τούτῳ Ὅρει ἐνασκοῦντες Μοναχοὶ νὰ ἐδοκίμασαν πρὸς πολλοῖς ἄλλοις περιεργείας ἀξίους καὶ τοῦτο.

Περὶ τοῦ Δ'. Τμήματος.

Τὸ ἕτερον τμήμα, τὸ καὶ συνεχόμενον μετὰ τῶν τριῶν περιγραφεισῶν χερσονήσων, τῆς Παλλήνης, τῆς Σιθ-

νίας καὶ τῆς Ἀκτῆς, υποδιαιρεῖται εἰς τρία μέρη, υπα-
γόμενα ἐκκλησιαστικῶς τὸ μὲν, ὅπερ καὶ καλεῖται Κα-
λαμαρία, καὶ αὐτὸ μόνον θέλομεν περιγράψει (1), ὑπὸ
τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Μητροπολίτου Κασσανδρείας, τὰ
δὲ ἄλλα δύο, ἅπερ λίαν περιληπτικῶς θέλομεν διέλθει
περιγράφοντες, ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν δύο ἐπισκόπων τοῦ
Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, τοῦ ἐπισκόπου Ἀρδαμε-
ρίου καὶ τοῦ ἐπισκόπου Ἰερισσοῦ. Διοικοῦνται δὲ πολιτι-
κῶς ἤδη ὑφ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπάρχου, ἐξαιρουμένων
ὀλίγων τινων χωρίων πλησίον τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης
κειμένων. Τὸ τμήμα τοῦτο, ἐκ πεδιάδος ἐκτεταμένης
μεθ' ὑψηλοτάτων ὀρέων συνιστάμενον καλεῖται ὡς ἄνω
εἴρηται Κ α λ α μ α ρ ί α. Λέγεται δὲ, ὅτι τὸ μέρος τοῦτο
ἀνήκε ποτε εἰς τὴν ἐξουσίαν Μαρίας τινος ἀδελφῆς ἡγε-
μόνος τῶν Μακεδόνων, ἐπικαλουμένης Καλῆς, καὶ ὡς ἐκ
τούτου ἐκλήθη Καλὴ Μαρία, καὶ ἀκολούθως Καλαμαρία.
Ἄρχεται δὲ ἔξωθεν τοῦ χερσαίου τείχους τῆς παρακει-
μένης πόλεως Θεσσαλονίκης καὶ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ
ἰσθμοῦ τῆς Παλλήνης ἔνθα καὶ ἀποτελεῖται κατὰ πλά-
τος ὁ μυχὸς τοῦ Ἰορωναίου κόλπου. Ἐπὶ τῆς πεδιάδος
ταύτης τῆς Καλαμαρίας, ὡς καὶ τῶν ἐπικειμένων ὀρέων
κεῖνται πλεῖστα χωρία, τινὰ τούτων λείψανα ὄντα ἀρ-
χαιῶν πόλεων. Ταῦτα δὲ εἰσὶ τὰ ἐξῆς :

(1) Τοῦτο μόνον τὸ μέρος θέλομεν περιγράψει, ὡς αὐτὸ πε-
ριηγηθέντες μετὰ τοῦ πρῶην Μητροπολίτου Κασσανδρείας Κ.
Χρυσάνθου. Τὰ δὲ ἄλλα δύο μέρη, καὶ περιγραφῆς οὐ χρῆζου-
σιν, ὡς οὐδεμίαν σημαντικότητα ἀρχαιοτήτων φέροντα, ἐκτὸς
ὀλίγων τινων.

1. ΠΟΥΡΝΑΡΙ.

Τούτο ὡς ἔπαυλις ἐπισήμου τινος Ὀθωμανοῦ Θεσσαλονικέως διατελοῦν ἐκ πέντε περίπου οἰκιῶν σύγκειται. Κατοικεῖται δὲ ὑπὸ μετοίκων Βουλγάρων, γεωργούντων τὰς γαίας αὐτοῦ ὡς δούλων τοῦ ἰδιοκτῆτου.

2. ΤΑΓΑΡΤΣΗΚΙ.

Καὶ τοῦτο ἔπαυλις τυγχάνον σύγκειται ἐκ δεκαεσσάρων περίπου οἰκιῶν οἰκουμένων ὑπὸ γεωργῶν Βουλγάρων μισθωτῶν.

3. ΜΑΤΖΑΡΙΑΔΕΣ.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἐκ δεκαοκτῶ περίπου συγκείμενον οἰκιῶν ὑπὸ Βουλγάρων καὶ τούτων οἰκουμένων, ὡς ἔπαυλις διατελεῖ Ὀθωμανοῦ τινος ἄρχοντος τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης.

Μεταξὺ τῶν δύο χωρίων Ταγαρτσηκίου καὶ Ματζαριδῶν εὐρίσκονται τὰ ἐπίσημα ὡς πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο θειοῦχα λουτρά, εἰς ἃ κατ' Ἀὔγουστον μῆνα ἐκάστου ἔτους πλείστοι τῶν ἐπισήμων Θεσσαλονικέων μεταβαίνουν ἐκεῖσε ἐκ τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης, ἀπεχούσης τρεῖς σχεδὸν ὥρας, χάριν τῆς πασχούσης αὐτῶν ὑγιείας. ἐκεῖσε δ' ἀφικόμενοι οὗτοι ἀμέσως πηγνύουσι σκηνάς, ὑπὸ τὰς ὁποίας δέκα σχεδὸν ἡμέρας διημερεύουσι ποιοῦντες χρῆσιν τῶν θειούχων λουτρῶν καὶ συνάμα διασκεδάζοντες ἐν τῇ θελκτικωτάτῃ ταύτῃ ἐξοχῇ.

4. ΣΕΔΕΣ.

Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι ἰδιοκτησία τινὸς τῶν τὰ πρῶτα

φερόντων ἐν Θεσσαλονίκη, Ἰωάννου Ῥογκότου καλουμένου· σύγκειται δὲ ἐξ εἰκοσιπέντε περίπου οἰκιῶν. Φαίνεται τὸ χωρίον τοῦτο ὅτι κατέχει τι ἀρχαιότητος, καθότι ὀλίγα τινα βήματα μακρὰν αὐτοῦ διετηρήθησαν μέχρι τῆς σήμερον ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἐποχῆς τὰ λείψανα ἐπιχιονείων ὑδραγωγείων, ἐπισυρόντων εἰσέτι τὸν θαυμασμόν τοῦ θεατοῦ· περίξ δὲ τῶν ἀρχαίων τούτων ὑδραγωγείων πληθὺς οὐρανομήκων κυπαρίσσω καὶ λεύκων φαίνεται, εὐχάριστον τοῖς κατοικοῖς παρεχόντων τὴν σκιὰν αὐτῶν.

5. ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ.

Καὶ τὸ ἐν εἶδει ἐπαύλεως χωρίον τοῦτο σύγκειται ἐκ δεκαπέντε περίπου οἰκιῶν μετ' ἐκκλησίας μικρᾶς.

6. ΒΑΣΙΛΙΚΑ.

Τὸ χωρίον τοῦτο τέσσαρας περίπου ὥρας ἀπέχον τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης εἶναι τὸ μεγαλύτερον πάντων τῶν ἐπὶ τῆς Κροσσαίης (νῦν Καλαμαρίας) κειμένων, χωρίων, κεῖται δὲ μεσογειῶς ἐπὶ κοιλάδος τινας, ἧς ἐν τῷ μέσῳ καταρρέει πρὸς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον ῥυαξ τις· σύγκειται δὲ ἐκ τριακοσίων περίπου οἰκιῶν, ἐξ ὧν ὀλίγιστα κέκτηνται ἐξωτερικὴν καλλονὴν χωρικὴν, καὶ εἶναι λείψανον τῆς ἀρχαίας πόλεως Αὐγαίας· ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χωρίου κεῖται ἡ Ἐκκλησία, καὶ παρ' αὐτῇ ἡ Ἀλληλοδιδασκτικὴ Σχολή, τὴν ὁποίαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δέρκων Κύριος Νεόφυτος (τότε Κασσανδρείας ὢν) διὰ προτροπῆς καὶ μερικῆς αὐτοῦ δαπάνης καὶ τῶν κατοίκων, ἐκ βάθρων

ἀνήγειρε· διό και λίαν ἤδη εὐγνωμονοῦσιν οἱ κάτοικοι τῷ ἀξιεπαίνῳ τούτῳ Ἱεράρχῃ.

7. ΖΟΥΜΗΑΤΕΣ.

Ἐφ' ὑψηλῆς τιнос θέσεως κείμενον τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι λείψανον τῆς ἀρχαίας πόλεως Κισσοῦ· σύγκειται δὲ ἐκ διακοσίων περίπου οἰκιῶν, τοσοῦτον σποράδην κειμένων, ὥστε, ἂν τις μακρόθεν θεάσῃται τὸ χωρίον τοῦτο, ἤθελε νομίσει, ὅτι εἶναι μικρά τις πόλις. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ χωρίου τούτου φαίνεται ὅτι εἶναι ἀρχαίας ἐποχῆς οἰκοδόμημα, καθότι ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ἐκκλησίας ἀνεκαλύφθησαν μάρμαρα μετ' ἐπιτυμβίων ἐπιγραφῶν δυσαναγνώστων· μόλις δὲ διατηρεῖται ἐκεῖ καὶ τι Σχολεῖον δημοτικόν.

8. ΕΠΑΝΟΜΗ.

Τὸ χωρίον τοῦτο κατέχον ἤδη τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως Αἰνείας κεῖται ἐπὶ τοῦ ὀμωνύμου (ἀκρωτηρίου (νῦν Καρὰ Πουρνοῦ καλουμένου)· σύγκειται δὲ ἐκ πεντακοσίων περίπου οἰκιῶν, καὶ διατελεῖ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Μητροπολίτου τῆς Θεσσαλονίκης· ἔχει δύο Ἐκκλησίας καὶ δύο Σχολεῖα, Ἑλληνικόν καὶ Ἀλληλοδιδασκτικόν.

9. ΓΑΛΛΑΡΙΝΟΝ.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἐκ τριάκοντα περίπου συγκείμενον οἰκιῶν εἶναι κτῆμα ἐν εἴδει ἐπαύλεως ἀξιοτίμου τινὸς ὁμογενοῦς τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐν τῇ τῆς Θεσσαλό-

νίκης πόλει, Ἰσέκ καλουμένου· ἔχει δὲ καὶ μικράν τινα Ἐκκλησίαν. Κεῖται δὲ καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίον ἐπὶ τῆς ἀνω ρηθείσης κοιλάδος ἐφ' ἣν κεῖται καὶ τὸ χωρίον Βασιλικὰ, ὡς καὶ τὸ χωρίον Γαλάτιστα, περὶ οὗ ἀκολούθως. Ἀπὸ τῆς κοιλάδος ταύτης ἀναβαίνων τις καὶ διερχόμενος τὴν σειρὰν τοῦ διακλαδιζομένου πρὸς τὴν ἐκτεταμένην ἐκείνην πεδιάδα τῆς Κοσσαίης ὄρους Κισσοῦ ἀπαντᾷ καθ' ὁδὸν ἐπὶ διαφόρων θέσεων Ὀθωμανικὰ χωρία εὐάριθμα, ἅπερ μαχαλάδας καλοῦσιν ἐκεῖ· πλησίον δ' αὐτῶν ἐκεῖτό ποτε ἢ οὐδὲ ἴχνος ἤδη σώζουσα ἀρχαία πόλις Γίγωνος ἐπὶ τοῦ ὀμωνύμου ἀκρωτηρίου, τοῦ προεκτεινομένου πρὸς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον.

Ὀλίγον τι περαιτέρω κεῖνται καὶ τινα μικρὰ καὶ ὄλως ἀσήμαντα χωρία, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἰσὶν ἰδρυμένα ἐπὶ θέσεων ἀξιοσημειώτων ὡς πρὸς τὴν ἀρχαιότητα, διάφορα διαφόρων Μονῶν Μετόχια, περὶ ὧν κατωτέρω θέλομεν πλατύτερον ἀναφέρει. Τὰ δὲ περὶ ὧν ὁ λόγος χωρία εἰσὶ τάδε.

10. ΜΕΣΗΜΕΡΙΟΝ.

Τοῦτο ἐκ δεκαοκτῶ μόλις σύγκειται οἰκιῶν.

11. ΝΕΟΧΩΡΙΟΝ.

Ἐκ δεκαπέντε περίπου οἰκιῶν συνιστάμενον μετὰ Ἐκκλησίας τοῦτο εἶναι ὡς ἔπαυλις ἐξόχου τινὸς ἰατροῦ Ἰ. Πρασακάκη καλουμένου καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ διατρίβοντος·

12. ΚΡΗΝΗ.

Καὶ τοῦτο μόλις ἐκ δώδεκα οἰκιῶν συνίσταται ἔχον

καὶ Ἑκκλησίαν τινα, ἧς ἡ οἰκοδομὴ φαίνεται ὅτι εἶναι ἔργον ἀρχαίας τινος ἐποχῆς· πρὸς τούτοις καὶ ἡ τοποθεσία τῆς Κρήνης κινεῖ τὸν θαυμασμὸν τοῦ θεατοῦ, καθότι φαίνεται καὶ ἐξωτερικῶς ὅτι ὑπὸ τὰ θέμεθλα τοῦ περιούσιου λόγου χωρίου ἐγκρύπτεται θησαυρὸς ἀρχαιοτήτων, ἀδίκως καταπατούμενος ὑπὸ ποδῶν χωρικῶν. Ἄν θελήσῃσι δὲ τυχόν νὰ περιηγηθῶσι οἱ ἐπαγγελλόμενοι τὸν ἀρχαιοδίφην τὰ ἐδάφη τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, ἀτινα βρίθουσιν ἀντικειμένων τὴν ἀρχαιολογίαν ἀφορώντων, εὐέλπιδες ἐσμέν, ὅτι οὐκ ὀλίγον ἐπωφεληθήσονται οὗτοι περιηγούμενοι καὶ ἀνασκαφὰς ἐν αὐτοῖς ποιῶντες. Τίς οἶδεν ἄραγε τί ὑπῆρχε καὶ ἐνταῦθα κατὰ τὰς ἀξιοσημειώτους ἐκείνας ἐποχάς.

13. ΚΑΡΔΙΑ.

Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς σχεδὸν ὥρας ἀπὸ τοῦ ἀνω χωρίου Κρήνης κεῖται τὸ χωρίον Καρδιά, ὅπερ φαίνεται ὅτι κατέχει ἐν μέρει τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀντιγονείας, ἧτις ἔκειτο κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἀκμάζουσα πλησίον ῥυακὸς τινος πηγάζοντος μὲν παρὰ τῷ χωρίῳ Κρήνης καὶ διερχομένου ὡς δι' ὑπονόμου μέχρι μικρᾶς τινος ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ παρακειμένου χωρίου Καρδιάς, (ἐνθα ὑπάρχει ἀρχαῖόν τι οἰκοδόμημα, ἐν εἴδει οἰκίσκου ἐγκεχωσμένου κατὰ τὸ ἥμισυ ἐν τῇ γῆ, δι' οὗ καὶ ἐξέρχεται καταρδεύων τὴν πρὸς τὴν θάλασσαν ἑκτασιν τῆς πεδιάδος ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι αἱ πρὸς σπορὰν γαῖαι τοῦ τε χωρίου Καρδιάς καὶ τοῦ παρὰ τὴν θάλασσαν κειμένου Μετοχίου Καρβουνῶ) καὶ ἐκβάλλοντος εἰς τὸν Θερ-

μαϊκόν κόλπον· ὁ ρύαξ ὅμως οὗτος δὲν ῥέει ἀδιακόπως διότι ἐν καιρῷ τοῦ θέρους ξηραίνεται, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν χειμῶνα.

14. ΜΟΥΦΤΙΔΙΚΟΝ.

Τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι ὡς ἔπαυλις ἐπισήμου τινος Ὀθωμανοῦ ὡς Μουφτῆ τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης ποτε χρηματίσαντος, καὶ ἐξ αὐτοῦ φέρεται ἤδη καὶ τὸ ὄνομα τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίον· σύγκειται δὲ ἐκ τεσσαράκοντα περίπου οἰκιῶν, αἱ ὁποῖαι προσκεκολλημέναι οὔσαι διαίρουγται εἰς τέσσαρα μερίσματα, ὧν ἕκαστον περιέχει δέκα δωμάτια ἐν εἴδει οἰκιῶν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν μερισμάτων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσιν ἐμβαδὸν γῆς τετράγωνον, ὑπάρχει καὶ ἡ ἀποθήκη τῶν δημητριακῶν καρπῶν, τουτέστι τῶν προσόδων τῶν γαιῶν τοῦ χωρίου.

15. ΠΟΡΤΑΡΙΑ.

Ἐξ ὀγδοήκοντα περίπου συγκείμενον οἰκιῶν τὸ χωρίον τοῦτο κατέχει ὡς φαίνεται τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως Σπαρτάλου, τῆς ὁποίας ὅμως οὐδὲ τὰ ἐρείπια τρυλέχριστον σώζονται· ὑπάρχει δ' ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ καὶ Ἐκκλησία καὶ μικρὸν τι Δημοτικὸν Σχολεῖον· τὰς προσόδους τοῦ χωρίου τούτου τὰς ἐκ τῶν Δημητριακῶν καρπῶν προερχομένας ἀπολαμβάνει ἤδη ἡ Α. Ψ. ὁ Μουσταφᾶ πασᾶς ὁ Κρής, καθότι ἰδιοκτησία αὐτοῦ εἶναι.

16. ΜΥΡΙΟ ΡΥΤΟΝ.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἐκ τριάκοντα περίπου οἰκιῶν συγι-

στάμενον κατέχει σήμερον τὴν θέσιν τῆς ὀλοτελῶς ἑξαφανισθείσης πόλεως Σκώλου, παρά τινι ὄχθῃ τοῦ παραρρέοντος Ὀλυνθιακοῦ ποταμοῦ κείμενον· ὑπάρχει δ' ἐν αὐτῷ καὶ μικροτάτη τις Ἐκκλησία σεσαθρωμένη σχεδὸν καὶ ἐτοιμόρροπος διατελοῦσα, ἕνεκα τῆς δυστυχίας τῶν κατοίκων καὶ ἀθλιότητος, εἰς ἣν ὑπέπεσον οὗτοι εἰλωτες διατελοῦντες Ὀθωμανοῦ τινος Θεσσαλονικέως, ἕνεκα ὑπερόγκου πρὸς αὐτὸν χρέους αὐτῶν· τὴν αὐτὴν τύχην ὑφίστανται καὶ τὰ λοιπὰ χωρία, μέχρι τῆς σήμερον ἕνεκα τῆς ἄνω ρηθείσης αἰτίας. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ εἰς οἶκτον καὶ δάκρυα παρακινεῖται τις ἀναλογιζόμενος, ὅτι ἀπὸ περιβλέπτων πόλεων ταῦτα μικρὰ χωρία κατέστησαν καὶ ἀπὸ χωρίων εἰς ἐπαύλεις ξένων μετεβλήθησαν.

ΑΓΙΟΣ ΜΑΜΑΣ.

Εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ παρόντος χωρίου ἀναχαιτίζεται ὁ κάλαμός μου· διότι ἐνταῦθα, ἐὰν μὲν ἐπρόκειτο νὰ περιγράψω τὸ ἔνδοξον καὶ ἐπίσημον τῆς ἀρχαιότητος, τὴν ἐμὴν ἀνάγκη δὲν ἤθελεν ἔχει ποτὲ ἡ ἱστορία ἢ κατέχουσα πλείστας ὄσας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου σελίδας, ἐὰν δὲ ἀποφασίσω νὰ προβῶ εἰς ἀπλήν μόνον περιγραφὴν τῆς παρούσης καταστάσεως, τί βλέπω; οὐχὶ ἐρείπια ἄξια λόγου τυγχάνοντα, οὐχὶ μνημεῖα ἱστορικὰ, ὡς λείψανα τῆς ἀρχαίας περιβλέπτου πόλεως Ὀλύνθου, ἧς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀναξίως διατελεῖ σήμερον τεθεμελιωμένον τὸ εὐτελεές τοῦτο χωρίον, καὶ ὑπὲρ ἧς ποτε οὐκ ὀλίγον ἐβρόντα ἀπὸ τοῦ βήματος ὁ δεινὸς ρήτωρ Δημοσθένης, ἵνα μὴ περιπέση εἰς ὀλεθρίους τε καὶ κατὰδρε-

πτικὰς χεῖρας ἀνδρῶν, ἡγεμονευόντων τότε ἐν τε Μακεδονία καὶ ἀλλαχοῦ, μία τοιαύτη πόλις, ἀκμάζουσα μὲν εἰς τὸ ἐμπόριον, ἠθικῶς δὲ καὶ διανοητικῶς ἀνεπτυγμένη τόσον, ὥστε καὶ τὸν θαυμασμὸν καὶ κατακτητικὸν ἔρωτα ἔτι καὶ τοῦ Φιλίππου εἶχεν ἐλκύσει ποτε πρὸς ἑαυτὴν οὐχί, λέγω, σημεῖα τῆς ἀρχαϊκῆς ἐπισημότητος, ἀλλ' ἅπασαν τὴν τῆς Ὀλύμβου τοποθεσίαν βλέπω μεταβεβλημένην μετὰ πλείστας ποτε ἀνασκαφὰς παντοειδεῖς εἰς ἀγροὺς, κήπους καὶ εὐτελεστάτους οἰκίσκους ἀγροτικούς.

Ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν ἀθλιστάτῃ καὶ ὄλως ἀσήμῳ κατastάσει διατελοῦσαν ἤδη τὴν πάλαι μὲν οὕτω περιβλεπτοῦν καὶ ἐπιφανῆ πόλιν Ὀλυμπον, νῦν δὲ, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἅγιος Μάμας, ὡς ἑπαυλιν (τσιφλίκι) εἰς ἀγροὺς ἀπεράντους μετ' εὐτελεστάτων οἰκιῶν μεταβεβλημένην, τίς θεασάμενος, ἀμέσως δὲν κατέχευται ὑπὸ μεγίστης ἀθυμίας καὶ ζωηρᾶς θλίψεως; τίνος οἱ ὀφθαλμοὶ δίκην ποταμίων δὲν καταβρέχουσι τὰς ὑπ' αὐτῶν παρεῖας μετὰ πικρῶν δακρῶν, ἀναμνησκόμενου τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἐπισημότητος τῆς εἰρημένης πόλεως; Ὅθεν καγὼ βαρυαλγῶν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ δικαίως ἀπορία συνέχομαι περὶ τοῦ, ὁποίας ἄρα προσπαθῶν νὰ συνάξω ὕλας ἡδυνάμην νὰ περιγράψω τινα περὶ τῆς ἀρχαίας ταύτης πόλεως, ἧς περ, ὡς βλέπει πᾶς τις θεατῆς, ὅτι εἰς μαρτύριον μόνον θεμελιωμένον σώζεται σήμερον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χωρίον, δι' ὅπερ ὀλίγά τινα εἰπεῖν ἤδη πειρασόμενος, ἐν ἰδιαιτέρῳ Κεφαλαίῳ ὑπισχοῦμαι ἱστορικῶς πῶς ἀφηγηθῆναι τινα καὶ περὶ τῆς ἀρχαίας Ὀλύμβου, πρὸς δὲ καὶ Ποτιδαίας καὶ Τορώνης.

Τὸ χωρίον τοῦτο, Ἅγιος Μάμας, ὡς ἄνω εἴρηται, καλούμενον κείται παρὰ τὸν μυχὸν τοῦ Τορωναίου κόλπου ἐν τῇ θέσει ἐκείνῃ καθ' ἣν ἔκειτο καὶ ἡ πόλις Ὀλυθος. Αἱ οἰκίαι τοῦ χωρίου τούτου περὶ τὰς ἐβδομήκοντα σχεδὸν συμποσούμεναι διατελοῦσιν ὑποδομημέναι, ἀλλὰ μὲν ἐπὶ τῆς ἀπεράντου παραθαλασσίου πεδιάδος, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι καὶ οἱ ἀγροὶ καὶ τινες λαχανοφόροι καὶ συκαμινοῦχοι κῆποι τῶν κατοίκων, ἀλλὰ δε ἐπὶ τοῦ ὑψώματος τοῦ ἐπὶ τῆς αὐτῆς πεδιάδος ὑψουμένου ἐκτενοῦς λόφου, ὀπισθεν τοῦ ὁποίου, μίαν ὄραν σχεδὸν μακρὰν ἔκειτο καὶ ἡ ἀρχαία πόλις Σπάρτωλος (νῦν χωρίον Πορταριά), καὶ παραπλεύρως αὐτῆς ἡ πόλις Σκῶλος (νῦν χωρίον Μυριόφυτον)· ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας τοῦ ἄνω εἰρημένου χωρίου κείται ἡ Ἐκκλησία ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου μάρτυρος Μάμαντος, παρ' οὗ καὶ τὸ χωρίον φέρει ἤδη τὸ ὄνομα. Κατὰ δὲ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου μάρτυρος Μάμαντος (2 Σεπτεμβρίου) πανηγυρίζουσιν οἱ κάτοικοι, συνεργομένων ἐκεῖσε καὶ πλείστων ὄσων ξένων ἐκ τῶν πέριξ χωρίων, καὶ αὐτῶν εἰσέτι τῶν γειτνιαζόντων πόλεων, ἐμπορίου χάριν.

Μεταξὺ δὲ τῶν χωρίων Ἁγίου Μάμαντος καὶ Μυριόφυτου παραρρέει ὁ ὡς ἐκ τῆς πόλεως Ὀλύθου παρονομασθεὶς Ὀλυθιακὸς ποταμὸς, πρὸς τὸν Τορωναῖον ἐκβάλλων κόλπον.

Δυστυχῶς ὅμως τὸ χωρίον τοῦτο, ἔνεκα ὑπερόγκων ὡς φαίνεται χρεῶν, διατελεῖ ἐν εἴδει ἐπαύλεως ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἀρχοντός τινος τῆς πόλεως Σερρών, Μιχαὴλ καλουμένου. Καὶ ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης λοιπὸν εἰλωτικῆς τῶν

κατοίκων καταστάσεως, ὁ τῆς παιδείας ἔρος αὐτῶν παντελῶς ἐξέλιπεν. Φεῦ!

ΠΟΛΥΓΕΡΟΣ.

Ἀπὸ τῆς ἄνω εἰρημένης πεδιάδος, ἐπὶ τῆς ὁποίας κεῖνται, ὡς εἴρηται, τὰ χωρία Ἁγίος Μάμας, Πορτάρια καὶ Μυριόφυτον καὶ πλείστα ἄλλα ὅσα Μετόχια τῶν ἐν Ἄθω εὐαγῶν Σκηνωμάτων, ἀρχεται βαθμηδὸν ὑψουμένη σειρά τις τοῦ μεγαλητέρου τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου ὄρους Κισσοῦ, ἐφ' ἧς σειρᾶς κεῖται τὸ ἐπὶ τῶν ἀφανῶν ἐρειπίων τῆς περικλεοῦς πόλεως Ἀπολλωνίας τῆς Χαλκιδικῆς τεθεμελιωμένον ἤδη χωρίον Πολύγερος, τὸ εὐτελές τοῦτο ἴχνος τῆς πάνυ ἀξιολόγου ἐν τῇ ἱστορίᾳ διατελούσης πόλεως. Λίαν δ' εὐάερον τυγχάνει καὶ ὑγιεινὸν τὸ κλίμα κατέχει τὸ εἰρημένον χωρίον, πανταχόθεν καταρδευόμενον ὑπὸ ἀπειραρίθμων βυάκων, ἐξ ἀχανῶν μὲν καὶ ἀποτόμων φαραγγῶν καταρρέόντων, διαυγές δὲ καὶ γλυκὺ τὸ ὕδωρ αὐτῶν παρεχόντων· ἐπτακόσαιο περίπου οἰκίαι συναποτελοῦσι τὸ χωρίον τοῦτο θεωρούμενον παρὰ τῶν Χαλκιδέων τὸ πρωτεύον πάντων τῶν ἄλλων τῶν ἐπὶ τῆς αὐτῆς Χερσονήσου κειμένων κατὰ τὴν πληθὺν τῶν οἰκιῶν καὶ κατοίκων αὐτοῦ. Ἦδη δὲ μάλιστα κατὰ τὸ 1869 ἔτος συνέστη ἐν τῷ χωρίῳ τοῦτῳ καὶ ἡ κατὰ τοὺς νέους Κανονισμοὺς τῆς Ὀθωμανικῆς ἐπικρατείας διορισθεῖσα ἔδρα τοῦ Διοικητηρίου τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου μετὰ καὶ Ἐπαρχιακοῦ Συμβουλίου, καταργηθέντος παντελῶς τῆς ἐν τῇ Χερσονήσῳ Παλλήνη (Κασσάνδρα) ἔδρας τοῦ Ἐπαρχίου. Καὶ αὐτὸς ἐτι ὁ

νῦν Μητροπολίτης Κασσανδρείας Κ. Γρηγόριος προσπαθεῖ ἵνα μεταθέσῃ τὴν ἐν τῇ χερσονήσῳ Παλλήνῃ (Κασσάνδρα, ἐξ ἧς Κασσανδρείας καλεῖται), ἔκπαλαι διατελοῦσαν Μητροπολιτικὴν αὐτοῦ ἑδραν εἰς τὸ χωρίον Πολυγέρον διὰ μελλούσης ἀνεγέρσεως νέας Μητροπόλεως, μεγάλως δυσανασχετούντων τῶν τῆς Παλλήνης κατοίκων, Κασσανδρέων.

Τοῦ αἰοιδίμου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυροῦ Ἰακώβου ἐν τῇ Χαλκιδικῇ χερσονήσῳ ἀρχιερατεύοντος πρὸ εἰκοσαετίας περίπου ἀνηγέρθη ἐκ βάρθρων τῇ γενναίᾳ τῶν Χαλκιδέων συνδρομῇ καὶ ἀξιεπαίνῳ ἐπιστασίᾳ τοῦ ἀνω ἱεράρχου ἐν τῷ χωρίῳ Πολυγέρῳ κεντρικὴ Ἑλληνο-ἀλληλοδιδασκτικὴ Σχολή, σκοπὸν ἔχουσα τὴν προαγωγὴν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χαλκιδείου νεολαίας. Καὶ ἤδη φαίνεται ὑψουμένη μεγαλοπρεπῶς ἐν τῷ προαύλῳ τῆς οὐχ ἤττον κομψῶς ἀκοδομημένης ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἱερᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἡ ρηθεῖσα Σχολή, ἀκμάζουσα καὶ νῦν διατελοῦσα.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ περιτριγυρίζουσα τὸ χωρίον τοῦτο γήνην ἔκτασις ὀρεινὴ καὶ λίαν βραχῶδης πέφυκε, διὰ τοῦτο καὶ οἱ κάτοικοι τὰ προσοδοφόρα αὐτῶν κτήματα ἔχουσι κάτωθεν τοῦ χωρίου, εἰς ἀπόστασιν τεσσάρων περίπου ὠρῶν, εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ἀνω εἰρημένης σειρᾶς τοῦ ὄρους Κισσοῦ, ἐπὶ τῆς ἐκτεταμένης ἐκείνης καὶ εὐφόρου παραθαλασσίῳ πεδιάδος (περὶ ἧς ἀνωθι λόγος ἐγένετο)· ἐνταῦθα ἔχουν πρὸς τούτοις οἱ τοῦ Πολυγέρου κάτοικοι τὰς ἀγροτικὰς αὐτῶν καλύβας, ἐν αἷς διατηροῦντες ἐν ἀφθονίᾳ τὸν βόμβυκα (σκώληκα μετάξης), καὶ ἐν καιρῷ

τοῦ ἔαρος διατρέφοντες αὐτὸν τοῖς φύλλοις τῶν παρακειμένων ἐκεῖ ἀπειραρίθμων συκαμινεῶν, οὐκ ὀλίγον ὠφελούνται ἐξ αὐτοῦ, ὡς καλὴν καὶ ἀφθονον ἐξάγοντος μέταξαν, εἰς διαφόρους ἐμπόρους τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης πωλοῦντες αὐτόν.

Ὡς πασιφανῆ δὲ ἀρχαιότητα τῆς ἐκλαμφάσης ποτε πόλεως Ἀπολλωνίας, ἐκτίθημι περιγραφικῶς τὰς παρὰ τῷ χωρίῳ κειμένας καὶ ἀειρρέουσας Κρήνας, αἵτινες, δι' ἀρχαιοτάτων ὀχετῶν ἐποχετεύουσιν ἐκ τῶν ὑψηλοτάτων κορυφῶν τοῦ παρακειμένου ὄρους Κισσοῦ ὕδωρ ἀφθονον καὶ χρησιμεῖον τοῖς Πολυγερινοῖς εἰς διαφόρους αὐτῶν ἀνάγκας.

ΒΡΑΣΤΑ.

Τρεῖς περίπου ὥρας μακρὰν τοῦ Πολυγέρου πρὸς ἄρκτον κεῖται τὸ χωρίον Βραστὰ, πλησίον τοῦ ποτάμιου Χαβρίου τοῦ νοτιοδυτικῶς πρὸς τὸν Τορωναῖον κόλπον ἐκβάλλοντος· καὶ φαίνεται, ὅτι τεθεμελιώται ἐπὶ τῶν ἀφανῶν ἑρείπιων τῆς ἀρχαίας πόλεως Χαλκίδος, ἐκ τριακοσίων καὶ ἐπέκεινα οἰκιῶν συγκεῖμενον τὸ χωρίον τοῦτο, τοῦ ὁποίου αἱ οἰκίαι φθοδομημέναι τυγχάνουσιν εἰς τὰ στέρνα βουνίσκου τινος. Ἡ ἐκκλησία τοῦ χωρίου ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Εὐαγγελιστρίας σεμνυνομένη ὑψοῦται μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ τῆς κορυφῆς μικροῦ τινος λόφου μέσον τοῦ χωρίου πεφυκότος, περιστοιχομένη πανταχόθεν ὑπὸ τῶν εὐσκιοφύλλων δένδρων τοῦ λοφίσκου. Ἡ δὲ Ἀλληλοδιδασκτικὴ Σχολὴ τοῦ χωρίου σεσαθρωμένη καὶ ἐτοιμὸρροπος διατελοῦσα ἐπεσκευά-

σθη τῷ 1866 ἔτει παρὰ τῶν κατοίκων τῆ ἀξιεπαίνῳ προνοία τοῦ τότε ἀρχιερατεύοντος ἐκεῖσε πρῶην Μητροπολίτου Κασσανδρείας Κ. Χρυσάνθου. (1)

ΛΟΥΚΟΒΑ.

Τρεῖς περίπου ὥρας μακρὰν τοῦ χωρίου Βραστά, ἐπὶ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς τῆς κατὰ πλάτος τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἐπεκτεινομένης πλευρᾶς τοῦ ὄρους Κισσοῦ βορειοανατολικῶς κεῖται τὸ χωρίον Λούκοβα, ὅπερ σύγκειται ἐξ ἑκατὸν εἴκοσι περίπου οἰκιῶν εὐτελεστάτων· οἱ τὸ χωρίον τοῦτο οἰκοῦντες λίαν ἀγροῖκοι καὶ ἀμαθεῖς τυγχάνοντες μόλις διατηροῦσι μικρόν τι Δημοτικὸν Σχολεῖον ἐκκλησιάζονται ὁμως ἐν Ἐκκλησίᾳ οὐκ εὐκαταφρονήτῳ, καλλωπιζομένη συνεχῶς διὰ προσφορῶν καὶ συνδρομῶν τῶν τοῦ ἁγιωνύμου Ὁρους Μοναστῶν.

Ἀναβοκαταβαίνων τις τὴν ἄνω εἰρημένην πλευρὰν

(1) Καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τριάκοντα περίπου ἡμέρας κατὰ τὴν περιοδείαν αὐτοῦ τῷ 1866 διατρίψας ὁ πρῶην Μητροπολίτης Κασσανδρείας Κ. Χρυσάνθος καθιστάσας τέλος τοὺς διαπληκτικῶς λογαριασμῶν δεκαπέντε περίπου δημάρχων διαδοχικῶς χρηματισάντων, οἱ ὅποιοι δυστροποῦντες τότε δὲν παρέδιδον τοῖς συνεγχωρίοις αὐτῶν λογαριασμὸν τῆς δημαρχείας τῶν, καταπέσας αὐτοὺς (τοὺς Δημάρχους ποτε χρηματίσαντας) διὰ τῶν ἀξιεπαίνων ὄντως νοουθεσιῶν καὶ προτροπῶν αὐτοῦ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ ἐν πλήρει ὁμονοίᾳ παραδόντες λογαριασμὸν ἀπέδωκαν τῷ ἀξιεπαίνῳ τούτῳ Ἱεράρχῃ τὰ ὅσα παραλόγως εἶχον σφετερισθῆ χρήματα, ἅπερ καὶ παραλαβὸν οὗτος ἀμέσως ἐπεχειρήσατο τὴν ἐπισκευὴν τῆς σπηλιῆς ἐκείνης Σχολῆς τοῦ χωρίου Βραστά.

τοῦ ὄρους Κισσοῦ πρὸς τὸν Σιγγιτικὸν κόλπον φθάνει εἰς
τι χωρίον παραλίως μὲν τοῦ Ἀκάνθου κόλπου κείμενον,
ἀπέναντι δὲ τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου, τὸ ὁποῖον καλεῖται:

ΙΕΡΙΣΣΟΣ.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἐκ πενήκοντα μόλις συγκείμενον
οἰκιῶν, ἐπὶ βραχῶδους καὶ ἀποτόμου παραθαλασσίου κλι-
τύος ἰδρυμένον, εὐτελὲς τυγχάνει λείψανον τῆς ἀρ-
χαίας καὶ ἱστορικῆς ἐκείνης πόλεως Ἀκάνθου, πενήκον-
τα σχεδὸν σταδίους ἀπεχούσης τῆς τοῦ Ξέρξου διάρ-
γος, περὶ ἧς ἀνωτέρω λόγος ἐγένετο. Παρὰ τῷ χωρίῳ
τούτῳ κεῖνται δύο ἢ τρία Μετόχια τῶν ὁποίων οἱ Μονα-
χοὶ παραλόγως πως προσπαθοῦσιν ἤδη ὅπως ἀρπάσωσιν
ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν Ἱερισσέων τὰς γαῖας αὐτῶν. Ὀπι-
σθεν δὲ τοῦ χωρίου Ἱερισσοῦ, οὐκ ὀλίγας ὥρας μακρὰν
ἐπὶ τινος μεγάλης κοιλάδος περιστοιχουμένης ὑπὸ τοῦ
ὄρους Κισσοῦ ἐν εἰδει ἡμικυκλίου, κεῖνται οὐκ ὀλίγα χω-
ρία, ὑπαγόμενα πολιτικῶς μὲν τῷ διοικητῇ (Καίμμακά-
μη) ἀπάσης τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, ἐκκλησιαστικῶς
δὲ, τινὰ μὲν, τῷ ἐπισκόπῳ Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὄρους,
τινὰ δὲ, τῷ ἐπισκόπῳ Ἀρδαμένου· ταῦτά δε, (καθόσον
ἐνθυμοῦμαι τὰ ὀνόματα αὐτῶν) εἰς τὰ ἑξῆς:

ΛΑΡΙΓΟΒΑ.

Ἐκ 500 συγκείμενον οἰ-
κιῶν.

ΓΟΜΑΤΙ.

Ἐκ 200 περίπου οἰκιῶν.

ΛΔΑΜ.

Ἐκ 50 συγκείμενον περί-
που οἰκιῶν.

ΓΡΕΒΕΝΙΚΙΑ.

Ἐκ 50 περίπου οἰκιῶν.

ΡΕΣΙΤΝΙΚΙΑ.

ΣΠΟΥΤΝΙΚΙΑ.

Ἐξ 70 περίπου οἰκιῶν. || Ἐξ 80 περίπου οἰκιῶν.

ΚΑΓΙΑΤΖΙΚΙ.

Ἐκ 30 περίπου οἰκιῶν καὶ ὀλίγα ἄλλα, ἅπερ ὡς ἀσημαντα διέφυγον τὴν μνήμην μου. Οὐ μακρὰν δὲ τῶν ἄνω ἀπαριθμηθέντων χωρίων ἐκείντό ποτε αἱ ἐξαφανισθεῖσαι ἤδη ἀρχαῖαι καὶ σημαντικαὶ πόλεις, ἡ Στρατονικεῖα ἐπὶ τινος πρὸς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον ἀκρωτηρίου, ὁ Καλάρνιος Πύργος παρὰ τῆ πόλει Ἀκάνθῳ (νῦν Ἰερισσῶ), τὰ Σταγείρα, ἡ πατρὶς τοῦ σοφοῦ ἐκείνου ἀνδρὸς Ἀριστοτέλους· ὁ Αὐλῶν, καὶ ὀλίγά τινα στάδια μακρὰν ἡ πόλις Ἀρέθουσα παρὰ τῆ Βολβῆ λίμνη (νῦν Βαζάρια χωρίον καλουμένη ἡ πόλις αὕτη).

ΒΑΒΔΟΣ.

Ἐπὶ τοῦ μέρους ἐκείνου, ἔνθα αἱ δύο μεγάλαι σειραὶ τοῦ ὄρους Κισσοῦ συνενοῦνται, ἡ μὲν πρὸς τὴν χώραν τῆς ἀρχαίας Μυγδονίας ἄγουσα, ἡ δὲ πρὸς τὸ ἀκρωτήριο Αἰνεία, κεῖται χωρίον τι Βάβδος καλούμενον, τὸ ὅποσον ἐκ διακοσίων περίπου οἰκιῶν σύγκειται. Ἔνεκα δὲ τῆς θέσεως ἣν κατέχει, διαιρεῖται εἰς δύο ἐνορίας, τῆς μὲν πρὸς τὸ ἀνωφερὲς μέρος τῆς σειρᾶς τοῦ ἄνω ὄρους κειμένης, τῆς δὲ πρὸς τὸ κατωφερὲς· καλοῦνται δὲ αἱ δύο αὗται ἐνορίαί, ἡ μὲν, ἐνορία τῆς Παναγίας, καθότι ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἡ ἱερὰ Ἐκκλησία τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου· ἡ δὲ ἐνορία τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς, καθότι καὶ ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἡ ἱερὰ Ἐκκλησία τῆς Ἀγίας

Μεγαλομάρτυρος Παρασκευῆς. Τὸ κλίμα τοῦ χωρίου τούτου εἶναι υγιέστατον· αἱ δὲ κάτοικοι τοῦ χωρίου βάρβαροι καὶ ἀμαθέστατοι, πρὸς δὲ καὶ ἀφιλόμουσοι διατελοῦντες μόλις ἔχουσι σμικρὸν τι Σχολεῖον, εἰς ὃ φοιτῶσι πέντε ἢ ἕξ τέκνα αὐτῶν τὰ κοινὰ διδασκόμενα γράμματα παρά τινος τῶν ἐκεῖ ἱερέων.

Παρά τῷ χωρίῳ ὑπάρχει μέγα τι καὶ κομψὸν οἰκῆμα, ἐν ᾧ εὐρίσκονται αἱ πρὸς κατασκευὴν μετάξης μηχαναὶ.

ΓΑΛΑΤΙΣΤΑ.

Παρά φαῖς ὑπωρείαις σειρᾶς τινος τοῦ ὄρους Κισσοῦ, ἐπὶ τῆς κοιλάδος ἐκείνης, ἐφ' ἣν κεῖνται καὶ τὰ χωρία Βασιλικὰ καὶ Γαλαρινόν, κεῖται καὶ τὸ χωρίον Γαλατίστα, ἐπὶ θέσεως καταλληλοτάτης, διατελεῖ δὲ τεθελωμένον ἐπὶ τῆς καταστροφείσης παντάπασιν ἀρχαίας ἐκείνης πόλεως Ἡρακλείας τῆς Χαλκιδικῆς, καὶ ὁμῶς οὐδὲ ἰχνίδιον σώζει τῆς ἀρχαίας μεγαλοπρεπείας αὐτῆς δυστυχῶς τὸ χωρίον τοῦτο συγκείμενον ἤδη ἐκ πεντακοσίων περιπτου οἰκιῶν θεωρεῖται ὡς ἐπισκοπὴ τοῦ ἐπισκόπου Ἀρδαμερίου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χωρίου ἔκειτό καὶ ἡ ἱερά Ἐπισκοπὴ τοῦ ρηθέντος Ἐπισκόπου λαμπρὰν φέρουσαν τὴν κατασκευὴν· ἀλλὰ δυστυχῶς κατὰ τὸ 1860 ἔτος παρανάλωμα τοῦ πυρός ἐξ ἀπροσεξίας τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ἐπὶ τριακονταετίαν ἐκείσε ποιμεναρχοῦντος Ἰγνατίου ἐγένετο ἐν τῷ χωρίῳ ὑπάρχουσιν ὠχοδομημέναι μετὰ μεγαλοπρεπείας καὶ τέσσαρες Ἐκκλησίαι, διὸ καὶ ἐνεκα τῆς πληθύος ταύτης τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν χωρίῳ τοιοῦτῳ μάλιστα, διαφωνίαι πάντοτε καὶ διενέξεις

ἐκείσε ἐπιπολάζουσι. Ὑπάρχει πρὸς τούτοις καὶ Ἑλληνο-ἀλληλοδιδασκτικὴ Σχολή, τῆς προνοίας μὲν τοῦ ἀνω Ἱεράρχου, τῆς γενναίας δὲ τῶν Γαλατιστέων συνδρομῆ ἀνεγερθεῖσα. εἰς νοτιανῶν τῶν ἡμετέρων ἐκείνην ἀνακαταστήσει.

Τὸ κλίμα τοῦ χωρίου τούτου εἶναι νοσῶδες, καθότι, ὡς εἴρηται, κεῖται εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους καὶ ἐντὸς κοιλάδος, καὶ ὑπὸ νοτίου ἐπιβρίθιζεται ἀέρος. Ὡς ἐκ τούτου, καὶ ἐν καιρῷ τῆς κατὰ τὸ 1865 ἔτος ἐπισυμβάσης βροτολογιοῦ χολέρας, τὸ μόνον χωρίον τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, ὅπερ ὑπέστη δεινῶς τὴν θείαν ταύτην ὀργὴν (1), ἦν τὸ χωρίον Γαλάτιστα.

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ

Τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας.

Διερχόμενός τις τοὺς πρόποδας τῆς ἀνω εἰρημένης σειρᾶς τοῦ ὄρους Κισσοῦ, τῆς πρὸ τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης ληγουσῆς, εἰς διάστημα μιᾶς περίπου ὥρας ἀπὸ τῆς Γαλατιστέης ἀπαντᾷ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος Ἱερὰν Μονὴν τῆς Ἁγίας Μεγαλομάρτυρος Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας, ὑφουμένην μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ τῆς νοτιοανατολικῆς πλευρᾶς φάραγγός τινος τοῦ εἰρημένου ὄρους.

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ αὕτη, ἧς τὰ θεμέλια, ὑπὸ τῆς βασιλείας

(1) Ἡ ἀνθρωποκτόνος αὕτη νόσος χολέρα καὶ ἐντεῦθεν ἀναλογητικῶς ἀφῆρπασεν ἀπὸ φιλοστόργων ἀγαλῶν γονεῖς ἀδελφοὺς συζύγους καὶ τέκνα.

σης Θεοφανούς, τῆς ἁγίας καὶ σοφωτάτης ἐκείνης γυναῖκος περὶ τὸν ΙΔ'. περίπου αἰῶνα τὸ πρῶτον κατετέθησαν, (ὡς μαρτυρεῖ τις τῶν ἐν τῇ Μονῇ μοναζόντων) διετέλει τὸ πάλαι, καὶ ἔκτοτε διατελεῖ μέχρι τῆς σήμερον τὸ κλέος καὶ καύχημα τῆς ἐκείσε ἡγεμονευούσης καὶ αὐτοκρατορικὸν σκήπτρον κατεχούσης Ὁρθοδοξίας, τὸ καταφύγιον καὶ ὁ σωτήριος λιμὴν καὶ τῶν ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ ἀρχόντος τοῦ σκότους ἐπηρεαζομένων χριστιανῶν. Τὸ σεπτὸν τοῦτο σκῆνωμα τοῦ Χριστιανισμοῦ δις μὲν ἐπαυλειημένως καταστραφέν ὑπὸ τοῦ παμφάγου πυρός, ἤδη δὲ κατὰ τὸ ἥμισυ σχεδὸν ἀνοικοδομηθὲν παρὰ τῶν ἐκείσε μοναζόντων ἀνδρῶν ἀπέχει τῆς τῶν Μακεδόνων μητροπόλεως Θεσσαλονίκης πέντε περίπου ὥρας, διὸ καὶ ἐχρησίμευέ ποτε καὶ ὡς ἱερὸν Διδασκαλεῖον τοῦ τῆς Θεσσαλονίκης ποιμενάρχου ἁγίου Θεωγᾶ, (οὗ καὶ τὸ ἱερὸν Λεῖψανον σώζεται ἐντὸς τῆς Μονῆς κατατεθειμένον ἐν μεγαλοπρεπεί Λάρνακι) τὰς ἱεράς τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως διδασκαλίας διδάσκοντος τοῖς ἐκεῖ Μονασταῖς.

Τὸ ἐξωτερικὸν τῆς Μονῆς ταύτης, ἥτις περιέχει ἤδη τριάκοντα σχεδὸν δωμάτια (κέλλας), μαγευτικωτάτην παρίστησι τὴν θεάν, καὶ ὡς ἐκ τῆς θέσεως, καὶ ὡς ἐκ τῆς οἰκοδομῆς, καὶ τῶν περιστοιχούντων πανταχόθεν αὐτὴν σκιερῶν δένδρων. Ἡ ἐν τῷ μέσῳ τῆς Μονῆς μεγαλοπρεπῶς ὑψουμένη ἱερὰ Ἐκκλησία λαμπροτάτην κέκτηται καὶ ἀξιοθαύμαστον κατασκευὴν οὔσα θολοσκεπῆς, πρὸς δε εὐρυχωροτάτη καὶ μεγαλοπρεπῶς κεκοσμημένη· περιέχει δὲ ὡς ἀνεκτιμήτους αὐτῆς ὀησαυροὺς διάφορα διαφόρων ἁγίων Μαρτύρων λείψανα, ἐξ ὧν διαπρέπει ἔτι

μᾶλλον τὸ τοῦ ἄνω ρηθέντος Ἱεράρχου Λεῖψανον, ὡς
 σῶον καὶ ἀνελλιπὲς διατελοῦν ἐντὸς τῆς Λάρνακας,
 προσέτι ἡ ἱερά καὶ σεβασμία Κάρα τῆς Μεγαλομάρτυρος
 Ἀγαστασίας τῆς Φαρμάκολυτρίας, καὶ ἡ ἱερά σιαγῶν
 τοῦ ἁγίου Βασιλείου, τοῦ οὐρανοφάντορος τούτου καὶ ἐν
 Ἱεράρχαις Μεγάλου Ἱεράρχου. Ἀπέναντι τῆς μεγάλης
 πόλης τῆς Ἐκκλησίας κεῖται τὸ κοινὸν τῶν μοναζόντων
 ἐστιατόριον, ἡ κοινῶς λεγομένη Τράπεζα, ἐν ᾧ κοινῶς
 συνεσθίουσιν ἅπαντες οἱ τῆς Μονῆς Μοναχοὶ καθ' ὥρι-
 σμένας τῆς ἡμέρας ὥρας, κρουομένου προηγουμένως τοῦ
 προσκλητηρίου σημάντρου. Τὸ ἐστιατόριον τοῦτο δια-
 πρέπει ἐπὶ ἀρχαιότητι, ὡς διασωθὲν μόλις ἐκ τοῦ παμ-
 φάγου πυρός, ὅπερ, ὡς ἄνω εἴρηται, ἀπληστία τότε κα-
 τασχῆθ' ἐν δις κατεβρόχθισεν ἐν ἀκαρεῖ τὸ λαμπρῶς οἰκο-
 δομούμενον ἱερὸν περίπτερον τῆς Ὀρθοδοξίας. Παρὰ τῷ
 ἐστιατορίῳ κεῖνται τὰ ταμίαι πλήρη διατελοῦντα τῶν
 ἀναγκαιούτων τροφίμων· πλησίον ἐκεῖ κεῖται τὸ ἀρτο-
 ποιεῖον, ἐνθα οἱ Μοναχοὶ ἰδίαις αὐτῶν χερσὶ κατασκευά-
 ζουσι τὸν πρὸς διατροφήν αὐτῶν ἄρτον· μεταξὺ δὲ τοῦ
 ἐστιατορίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, σχεδὸν ἐν τῷ προαύλῳ
 ὑφύεται μεγαλοπρεπῶς τὸ κομψὸν ἐκεῖνο κωδωνοστά-
 σιον, ἐξ οὗ κρέμανται τρεῖς κώδωνες, ὧν ὁ εἰς μεγαλη-
 τερος τῶν δύο ἄλλων τυγχάνων καὶ εἰς ἐπισήμους ἡμέ-
 ρας ἑορτῶν κρουόμενος ἀκούεται εἰς ἀπόστασιν μίας σχε-
 δὸν ὥρας.

Ἐξωθεν τῆς Μονῆς ὑπάρχει ὁ Ξενὼν, ὁ παρὰ τῶν
 Μοναχῶν Ἀρχονταρχὶ καλούμενος, ἐνθα λίαν φιλοφρό-
 νως καὶ ἐπαναπαυτικῶς ξενοδοχεῖται πᾶς προσκυνητῆς·
 παρὰ δὲ τῷ Ξενῶνι τούτῳ πρὸς τὰ κάτω μέγιστος καὶ

πολύδενδρος ἐξαπλοῦται κήπος, ἐν ᾧ φύονται τὰ πρὸς διατροφήν τῶν μοναζόντων χρησιμεύοντα λαχανικά καὶ διάφοροι ὀπώραι· ὀπισθεν δὲ τοῦ ξενῶνος κεῖται καὶ ὁ μύλος ἐν ᾧ διὰ τῶν ἵππων τῆς Μονῆς ἀλήθεται ὁ σίτος αὐτῆς· πλαγίως δὲ τοῦ μύλου ὑπάρχει ἀρχαία τις βρύσις ἀεῖρρος, ἧς τὸ ἀρχαῖον καταδείκνυται ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐπιγραφῶν τῶν ἐπὶ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς γεγλυμμένων.

Ὀλίγον τι μακρὰν πρὸς τὰ ἄνω κεῖται ἐξωκκλήσιόν τι, ἐν ᾧ κατὰ πᾶν Σάββατον τελεῖται ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων Μοναχῶν θεία ἱεουργία· ὑπὸ δὲ τὸ ἐξωκκλήσιον τοῦτο ὑπάρχει καὶ ἡ Ἀποθήκη τῶν μυριπνῶων ὀστέων τῶν αἰοιδίμων Μοναχῶν· ἐκεῖ πλησίον ὑφύεται ἀγερῶχος οὐρανομήκης τις καὶ εὐώδης Κυπάρισσος, ἐφ' ἣν, ὡς λέγουσιν οἱ Μοναχοὶ, ἀναβαίνων τότε ὁ Θεσσαλονίκης Θεωνᾶς, ὁ μακάριος ἐκεῖνος ἀνὴρ ἀπεφθέγγετο κάκειθεν τὴν ἡδύλαλον φωνὴν τοῦ Εὐαγγελίου τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς, οἵτινες κυκλοτερῶς καθήμενοι περὶ τὴν ἱερὰν ταύτην Κυπάρισσον ἐπηκροῶντο λίαν προθύμως καὶ προσεκτικῶς τῆς γλυκυφθόγγου ταύτης ἀηδόνος.

Ὀλίγον δὲ περαιτέρω πρὸς τὰ κάτω παρὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχει ἕτερον μικρὸν ἐξωκκλήσιον ἐπ' ὀνόματι τῶν ἀγίων Μαρτύρων Κηρύκου καὶ Ἰουλίττης, πλησίον δὲ τοῦ ἐξωκκλήσιου ἀνευρίσκει τις καὶ τὰ ἱερὰ εἰρήπια τοῦ ἱεροῦ Διδασκαλείου τοῦ ἄνω ἱεράρχου ἀγίου Θεωνᾶ. Παρὰ τὴν ὁδὸν δὲ τῆς Μονῆς τὴν καταβαίνουσαν μέχρι τῆς κοιλάδος ἐκείνης, ἐπὶ τῆς ὁποίας κεῖνται καὶ τὰ χωρία Βασιλικά καὶ Γαλαρινόν κλπ. διατελεῖ πεφυκῶς κατ' ἕκτασιν ὁ τῆς Μονῆς ἐλαιών, ἐν ᾧ πλεῖστα ἐλαιῶν δένδρα ὑφύ-

μενα ἀφθόνως τὸν καρπὸν αὐτῶν κατ' ἔτος παρέχουσι τῇ Μονῇ.

Πλησίον δὲ τοῦ ἐλαιῶνος τούτου καὶ τι Μετόχιον τῆς Μονῆς, τῆς Ἀγίας Τριάδος Μετόχιον ἐπωνομαζόμενον, ὅπερ καὶ ἰκανὴν παρέχει πρόσσοδον· παρὰ τῷ Μετοχίῳ τούτῳ ἐξαπλοῦται κατ' ἕκτασιν καὶ ὁ ἀμπελῶν τῆς Μονῆς ἐν ᾧ μυρία κλήματα ὄντα πεφυτευμένα παράγουσι τὰς ὠραίας καὶ ἐξαιρέτους ἐκείνας σταφυλάς, ἀφ' ὧν οἱ Μοναχοὶ κατασκευάζουσι τὸν οἶνον αὐτῶν.

Τριάκοντα πέντε περίπου μοναχοὶ διάγουσιν ἐναρέτως ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ τὸν μονήρη φιλοσοφικὸν βίον, ἐν τῇ Μονῇ, λέγω, ἣτις ἀτυχῶς πῶς ἀπὸ δεκαετίας σχεδὸν στερεῖται τῶν πρὸς συντήρησιν καὶ ἐπὶ τὰ κρείττω προαγωγὴν αὐτῆς ἱερῶν καὶ ἀναγκαίων πόρων, οὗς ὁ θεοστυγῆς καὶ ἐπάρατος ἐκεῖνος ἡγεμὼν ποτε τῆς Δακίας χρηματίσας Ἀλέξανδρος ὁ Κούζας στυγερᾶ καὶ ἀδίκωτάτῃ χειρὶ κατέσχε τῶν ἐν Δακίᾳ ἱερῶν κτημάτων οὐχὶ μόνον τῆς Μονῆς ταύτης ἀλλὰ καὶ πλείστων ἄλλων παρομοίων ψυχωφελῶν καθιδρυμάτων, κατέσχεν ὁ ἀσεβὴς ἀδίκως καὶ παρανόμως τὰς οὐρανίους τολμῶ εἰπεῖν πηγὰς, ἀφ' ὧν ἀφθόνως ἠρδεύετο αὕτη ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ ἄλλαι ἱεραὶ καὶ θεοφιλεῖς ἀρουραὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, αἵπερ καὶ ἀρδευόμεναι παρεῖχον τότε, καὶ εἰσέτι πάλιν παρέχουσι, καίπερ ἐκλειψάντων ὀλοτελῶς τῶν ἐκ τῶν τῆς Δακίας νεφῶν προερχομένων κεχρυσομένων βραγδαίων βροχῶν, παχέα κλήματα εὐόσμους φέροντα τὰς αὐτῶν σταφυλάς, καὶ ὡς παράδειγμα ἐπιφέρω τὴν περικληῆ καὶ μεγαλώνυμον τοῦ Γένους ἡμῶν Σχολήν.

Καὶ ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ πρὸ δεκαετίας διετηρεῖτο ἀκμάζουσα Ἑλληνική τις Σχολή, ἧς φοιτηταὶ ἐτύγγαλον οἱ ἐν τῇ Μονῇ μονάζοντες, παρὰ τοῦ λογιωτάτου Κ. Ἀναστασίου τοῦ Δημητρίου (1) διδασκόμενοι· ἀλλ' ἤδη ἐν μεγάλῃ ἀνεχεῖα διατελοῦσης τῆς Μονῆς, ἐξέλιπε παντάπασι πρὸς πολλοῖς ἄλλοις καὶ ἡ ἐκπαίδευσις τῶν Μοναχῶν·

Ἡ ἱερὰ Μονὴ αὕτη ἀποστερηθεῖσα τῶν ἐν τῇ Δακίᾳ προσοδοφόρων κτημάτων τῆς ἕνεκα τῆς ἀυθαιρεσίας τοῦ ἀσεβεστάτου καὶ ἱεροσύλου ἐκείνου ἀνδρός, κέκτηται ἤδη ὡς προσοδοφόρα αὐτῆς κτήματα τέσσαρα μόνον Μετόχια, ἐν μὲν κατὰ τὴν χερσόνησον Παλλήνην (Κασσάνδραν) κείμενον, τὰ δὲ τρία ἄλλα κατὰ τὴν Κροσαίην (νῦν Καλαμαρῖαν), ἐξ ὧν τὸ μὲν εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Μονῆς (περὶ οὗ ὁ λόγος ἀνωτέρω ἐγένετο)· τὸ δὲ, ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ χωρίου Καρδίας παρὰ τὴν θάλασσαν κείμενον καὶ καλούμενον Καρβουνῶ, καὶ τὸ ἄλλο Κριτσανὰ καλούμενον κεῖται παρὰ τῷ χωρίῳ Ἐπανομῆ, πρὸς τούτοις πλησίον τοῦ χωρίου Μυριοφύτου ἔχει καὶ νερόμυλόν τινα τὸν ὁποῖον ἐνοικιάζουσι. Ἐκ τούτων πλέον τῶν κτημάτων ἡ Μονὴ αὕτη ἀπελάμβανε μόλις μικρὰν τινα ἀναψυχὴν· ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων καὶ τούτων ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας πακτωθέντων κατ' ἀνάγκην, ἕνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ χρέους τῆς Μονῆς συμποσομένου εἰς ἐν καὶ ἐπέκεινα ἑκατομμύριον καταναλωθέν, ὡς λέγουσιν οἱ Μοναχοὶ, κατὰ τὴν ἐκ νέου ἀνέγερσιν τῆς Μονῆς, πε-

(1) Ἦδη δὲ χρῆν μόνον Γραμματέως ἐκπληροῖ οὗτος ἐν τῇ Μονῇ.

ριήλθε τὸ σεπτὸν τοῦτο σκῆνωμα εἰς μεγίστην ἀμηχανίαν.

Ἐντὸς δὲ τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης ἔχει ἀρχαίῳθεν ὡς ἴδια αὐτῆς κτήματα ἡ Μονὴ δύο ἱερᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ὑπατίου καὶ τῆς Παναγίας Δέξας (1), ἐξ ὧν τὴν τελευταίαν (δηλ. Ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας Δέξας) πολλοὺς ἀγῶνας κατέβαλον οἱ περίξ αὐτῆς οἰκοῦντες Θεσσαλονικεῖς πρὸ τετραετίας ἵνα οικειοποιηθῶσι παραλόγως, ἀγνοῶ δὲ ἤδη, ἀν' ἐπὶ τέλους κύριοι αὐτῆς ἐγένοντο οὔτοι.

Περὶ τῶν κατὰ τὸ μεγαλύτερον τμήμα
τῆς Χαλκιδικῆς χειρσονήσου κειμένων
Μετοχιῶν.

Τὰ ἐπὶ τοῦ τμήματος τούτου κείμενα Μετόχια (2) εἰσὶ δώδεκα περίπου τὸν ἀριθμὸν.

(1) Ἐνεκα τῆς Ἐκκλησίας ταύτης διορισθεὶς παρὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῷ 1866 ἔτει Ἐξάρχος, ὁ Πανερωτάτος Μητροπολίτης πρῶην Κατσανδρείας Κ. Χρύσανθος, ἀμέσως εἶχε τότε μεταβῆ ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν πρὸς διεξαγωγὴν τῆς σκανδαλωδεστάτης ἐκείνης ὑποθέσεως (περὶ ἧς γίνεται ἄνω λόγος) καὶ οὐκ ὀλίγον εἰς ταύτην συνετέλεσεν καθὼς καὶ εἰς ἄλλας διαφόρους τῆς Μονῆς καὶ πολυπλόκους ὑποθέσεις μετ' ἀρχιερατικῆς αὐταπαρνήσεως.

(2) Τὰ περισσότερα τῶν Μετοχιῶν τούτων κεῖνται κατὰ τὴν Κροσσαίην (νῦν Καλαμαριάν) ἄλλα μὲν παραλίως τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, ἄλλα δὲ μεσογειῶς.

Εἰσὶ δὲ ταῦτα :

1. Βατοπεδινὸν μετόχιον, κείμενον ἐπὶ τῆς θέσεως ἐκείνης, καθ' ἣν ἔκειτό ποτε καὶ ἡ πόλις Μηκύβερνα, ἐπίνειον τῆς πόλεως Ὀλύνθου διατελοῦσα τότε ἐν τῷ Τορωναίῳ κόλπῳ.

2. Διονουσιατικὸν μετόχιον κείμενον πλησίον τοῦ χωρίου «Πορταριάς».

3. Ζωγραφικὸν μετόχιον, ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχον τοῦ Διονουσιατικοῦ.

4. Κωνσταντινικὸν, καὶ τοῦτο ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχει τοῦ Ζωγραφικοῦ.

5. Ῥωσικὸν, ὅπερ φαίνεται ὅτι κεῖται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῶν ἐξαφανισθέντων ἐρειπίων τῆς πόλεως Λιπάξου· ὡς ἀρχαιότης δὲ αὐτῆς διατηρεῖται μόνον ἐντὸς τοῦ Μετοχίου τούτου ἀρχαῖός τις πύργος λίαν ὑψηλὸς ὅς καὶ ἐπισκευασθεὶς παρὰ τῶν Μοναχῶν χρησιμεύει ἤδη αὐτοῖς.

6. Ἰθρητικὸν, ὅπερ καὶ Καραμὰν μετόχιον καλεῖται ἀπέχει τοῦ χωρίου Μουχτιδικοῦ μίαν περίπου ὥραν. Καὶ ἐν τῷ Μετοχίῳ τούτῳ σώζεται ἀρχαῖός τις πύργος, προφανῶς καταδεικνύων τὸ ἀρχαῖον τῆς θέσεως ἐπὶ τῆς ὁποίας κεῖται τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Μετόχιον.

7. Χιλανδαρινὸν ἢ Βουλγαρικὸν μετόχιον μεταξὺ τῶν χωρίων Μουχτιδικοῦ καὶ Καρδιάς κείμενον.

8. Καρβουνῶ μετόχιον (1), κείμενον ἐκεῖ ὅπου ἔκειτό ποτε καὶ τὸ φρούριον Κώμβρεια (2).

(1) Τοῦτο τὸ Μετόχιον εἶναι ἰδιοκτησία τῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας.

(2) Τὸ φρούριον τοῦτο φαίνεται ὅτι ἦτο λίαν ὑψηλὸν καὶ ὀχυρὸν.

9. Ξενοφωντινὸν μετόχιον, κείμενόν ὀλίγόν τι περαιτέρω τοῦ Καρβουνῶ ἐπὶ τῆς θέσεως καθ' ἣν ἔκειτο καὶ ἡ πόλις Λίσαι.

10. Ἀγιοπαυλιτικὸν μετόχιον, ἀπέχον τοῦ Ξενοφωντινοῦ ἐν τέταρτον περίπου τῆς ὥρας· κεῖται δὲ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς κατεστραμμένης πόλεως Σμίλας.

11. Δοχειαριτικὸν μετόχιον τὸ καὶ Βεργαρῶθι κалуόμενον, κεῖται παρὰ τὰ μεγαλοπρεπῆ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀσσης ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Συγγιτικοῦ κόλπου.

12. Τὸ τῆς Ἀγίας Τριάδος μετόχιον, ἀνήκον εἰς τὴν Μονὴν τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας· (περὶ τούτου ἀνωτέρω λόγος ἐγένετο).

Ἐν εἶδει δὲ μετοχίων, πρὸς τοῖς ἀνω εἰρημένους ὑπάρχουσι καὶ δύο νερόμυλοι, ὁ Ἀγιο-αναστασιτικὸς καὶ ὁ Διονυσιατικὸς. Καὶ ὁ μὲν α. κεῖται παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ὀλυθιακοῦ ποταμοῦ, ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ χωρίου Μυριοφύτου· ὁ δὲ β'. παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Χαθρίου (1), μίαν σχεδὸν ὥραν μακρὰν τοῦ χωρίου Μεταγκιτζίου.

Καὶ ἄλλο μετόχιον Κριτσανὰ καλούμενον καὶ εἰς τὴν

ἔκειτο παραλίω τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου καὶ ἀπομένως ἔτι κατάδηλον γίνεται ἐκ τοῦ ἐκεῖ παραλίου ὕψηλοτάτου καὶ ἐκτεταμένου λόφου, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὴν ὑπαρξίν του ἐκ τῶν εἰρηπίων τοῦ ἀρχαίου τούτου φρουρίου.

(1) Ἀμφότεροι οἱ ποταμοί, ὅ,τε Ὀλυθιακὸς καὶ Χάθριος, πολλάκις ἐν καιρῷ θέρους κατάξηροι καθίστανται· ἀλλὰ σημειωτέον ὅτι, καὶ δὲν συγκαταριθμῶ αὐτοὺς μεταξύ τῶν μεγάλων ποταμῶν καθότι λίαν ἐλάχιστοι συγγάνουσιν οἱ βηθέντες.

Μονήν τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας ἀνήκον ὑπάρχει, τὸ ὁποῖον κεῖται παραλίως τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, πλησίον τοῦ «Ἐπανομή».

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Φυσικὴ τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου
κατάστασις.

Ἡ Χαλκιδικὴ χερσόνησος ὑπὸ φυσικὴν ἔποψιν θεωρουμένη φαίνεται ἔχουσα σχῆμα τριδακτύλου παλάμης, ἕνεκα τῶν ἀμέσως συναπτωμένων αὐτῇ τριῶν ἄλλων μικρῶν χερσονήσων, τῆς Παλλήνης, τῆς Σιθωνίας καὶ τῆς Ἀκτῆς. Ἡ χερσόνησος αὕτη, ἂν καὶ φαίνεται ὅτι κατέχει μικρὸν τι μέρος τῆς Μακεδονίας, κέκτηται ὅμως γῆν λίαν γόνιμον καὶ καρποφόρον, παράγουσαν πολυάριθμα προϊόντα ἐξαιρετά καὶ συνεπεία ἀποκαθιστῶσαν καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς εὐτυχεστάτους· καὶ ἔκπαλαι ἡ χερσόνησος αὕτη ἦν εὐθετος πρὸς ἐμπόριον, λιμένας ἔχουσα ἀσφαλεστάτους καὶ ἐμπορεῖα καὶ ναυπηγήσιμα ξύλα, καὶ διάφορα μεταλλεῖα, καὶ εὐφορος, καρποὺς ἐξάγουσα πολλοὺς, τινὰ δὲ καὶ τοῦ δέοντος πρωϊμώτερον· τούτων ἕνεκα καὶ πάροδον εἶχε πρὸς τὰ γειτνιάζοντα ἔθνη πάνυ λυσιτελεῖ τοῖς θαλασσοκρατοῦσι καὶ περιμάχητος εἰς

πάντας πάντοτε διετέλει· διό και οἱ Ἀθηναῖοι και ὁ Φίλιππος διαφερόντως περι αὐτὴν ἐσπούδασαν και ἕτεροί τινες ἀκολούθως· και ὁμως ἡ τοιοῦτον ἔχουσα εὐφυᾶ τόπον πρὸς ἐμπόριον και γῆν καρποφόρον και πολλῶν ἴσως εὐποροῦσα δημοσίων οἰκοδομημάτων και ἀνδρας βεβαίως γεννήσασα ἐπὶ παιδείᾳ κλειζομένους οὕτω κατέστραπται, ὥστε πάντα ἐξηφανίσθησαν και αὐτὰ εἰσέτι τὰ ἐρείπια, ἅπερ, τῆς χερσονήσου ἄρδην τότε καταστραφείσης, διέμενον μέχρι τινος ἕως οὗ θεμελιώνται ἐπ' αὐτῶν τὰ ἀνω περιγραφέντα χωρία.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ κλίμα τῆς χερσονήσου ταύτης ἐν μέρει μὲν εἶναι ὑγιεινόν, ἐν μέρει δὲ νοσῶδες.

α. Περὶ τῶν ὄρεων, ποταμῶν, ἀκρωτηρίων, λιμένων και κόλπων.

Ἐν τῇ Χαλκιδικῇ χερσονήσῳ ὑπάρχει τὸ ὄρος, ὅπερ ὡς μεγίστη τις ἀρτηρία λαμβάνει διαφόρους διευθύνσεις καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς χερσονήσου ταύτης· και ἡ μὲν σειρά ἡ ἀρχομένη ἀνωθεν τῆς Χαλκιδικῆς, διερχομένη ἀνωθεν τῆς Χαλκιδικῆς, διερχομένη δὲ και τὴν Κροσσαῖνν και καταλήγουσα μέχρι τῆς Ὀλυθιακῆς πεδιάδος πρὸς τὸν Τορωναῖον καλεῖται Κισσός, ἡ δὲ σειρά ἡ διευθυνομένη πρὸς τὴν Κερκινίτιδα (Πρασιάδα νῦν καλουμένην) λίμνην καλεῖται Κερκίνη μεθ' ἧς συνέχεται και ἡ Ἀκτὴ, τῆς ὁποίας ὁ Ἄθως εἶναι συνέχεια τῆς

σειράς τοῦ ἄνω ὄρους καὶ φέρεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς «ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστόν ἐς θάλασσαν κατήκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων· τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἠπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδὲς τέ ἐστι καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων».

Ὡσαύτως καὶ τὸ ἐπὶ τῆς Σιθωνίας ἐπικείμενον ὄρος εἶναι συνέχεια τοῦ ὄρους Κερκίνης· καὶ τὸ μὲν πρὸς βορρᾶν τεινὸν μέρος τοῦ ὄρους τούτου καλεῖται Κύλλη, τὸ δὲ πρὸς νοτον, ὅπερ καὶ λίαν πετρῶδες τυγχάνει, καὶ τοῦ ὁποίου εἰς τὰς ὑπωρείας ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις Σίγγος (τάνῳ χωρίον Συκιά) καλεῖται Λίγγος (νῦν Λογκός)· τὸ δὲ ἐπὶ τῆς χερσονήσου Παλλήνης ὄρος φέρει τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς χερσονήσου.

Ποταμοί. Ὁ Χάθριος ῥέων ἀπὸ βορρᾶ (ἄνω τοῦ χωρίου Βραστά) πρὸς μεσημβρίαν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Τορωναῖον κόλπον, καὶ ὁ Ὀλυνθιακὸς ῥέων ἐκ τοῦ Κισσοῦ ὄρους ἐπίσης ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν ἐκβάλλει εἰς τὸν Τορωναῖον κόλπον. Ὑπάρχουσι δὲ πρὸς τούτοις καὶ πολυάριθμοι ῥύακες, ὡς καὶ διάφοροι λίμναι μικραὶ καὶ ἀσήμαντοι.

Ἀκρωτήρια. Ἀκράθως καὶ Νυμφαῖον εἶναι τὰ δύο ἐξώτατα ἄκρα τοῦ Ἄθω. Ἀμπελος καὶ Δέρρις, τὰ δύο ἄκρα τῆς Σιθωνίας. Καναστραῖον Θράμβος καὶ Ποσειδίων τὰ τρία ἄκρα τῆς Παλλήνης. Προεκτείνονται δὲ πρὸς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον καὶ δύο ἄλλα ἄκρα κατὰ τὴν Κροσσαίην, τὰ ἄκρα Αἰνεῖα καὶ Γιγανός.

Λιμένες. Εἰς μόνον λιμὴν ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐρείπιων τῆς πόλεως Τορώνης καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου «Δέρριδος» καλούμενος Κωφός.

Κόλποι. Τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος σχηματίζει εἰς τὰ παράλια τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου τέσσαρας μεγάλους κόλπους· τὸν βορειοανατολικώτατον Στρυμονικόν κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Στρυμόνος· τὸν Σιγγιτικόν πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἄθω· τὸν Τοριωνατὸν μεταξύ τῶν χερσονήσων Σιθωνίας καὶ Παλλήνης κατὰ τὴν ἑσπέρην ἡμίσφαιον· τὸν Θερμαϊκόν μεταξύ τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς ἐριδακτύλου Χαλκιδικῆς χερσονήσου.

Περὶ τῶν προϊόντων τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου.

Ἡ χερσόνησος αὕτη εὐφοροῦσα δασῶν καὶ κατέχουσα, ὡς ἄνω εἴρηται, γόνιμον καὶ λίαν καρποφόρον γῆν ἐξάγει διάφορα προϊόντα ἐκτὸς τῆς ναυπηγησίμου ὕλης. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ ἐκεῖ κατ' ἔτος πλήθουσιν, ὁ οἶνος, τὸ ἐλαιον, αἱ ἐλαίαι, ὁ βάμβαξ, τὸ σησάμιον, τὸ μέλι καὶ διάφοροι ὀπώραι εἰσὶν ἄφθονα· προσέτι οἱ κάτοικοι ἐκ τῶν βοσκημάτων λαμβάνουσι τὸ ἔριον δι' οὗ κατασκευάζουσι διάφορα υφάσματα, καὶ τὸ γάλα δι' οὗ κατασκευάζουσι τὸ βούτυρον καὶ τὸν τυρόν· ἐνασχολούμενοι δ' οἱ πλείστοι αὐτῶν εἰς τὴν ἀλιείαν ἐξάγουσιν ἐκ τῶν παραλίων διαφόρους ἰχθύας, ὄστρακοδέρματα, μαλάκια ἐξ ὧν ὁ ὀκτάπους εἶναι ἐξαιρετός, πρὸς δὲ καὶ τὸ περίφημον αὐγοτάραχον ὑπάρχει ἐκεῖ ἄφθονον. Τὸ κυριώτερον δὲ προϊόν τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, ὅπερ καθιστᾷ τοὺς κατοίκους πλουσίους πειθναγαγᾶζον αὐτοὺς νὰ μὴ

μεταβαίνωσιν εἰς μεμακρυσμένας πόλεις χάριν βιωτικῶν
 συμφερόντων εἶναι ἡ ἀφθονὸς ἐξαγωγή τῆς μετάξης, τὴν
 ὁποίαν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι μάλιστα τελειοποιούσιν.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἡ μεταξὺ τῶν ἀρχαίων καὶ συγχρόνων
 ἡμῶν κατοίκων τῆς Χαλκιδικῆς
 χερσονήσου σύγκρισις (1).

Ἡ Χερσόνησος αὕτη Χαλκιδικὴ λεγομένη, ὡς ἄνω εἴ-
 ρηται, καθότι οὐκ ὀλίγαι ἀποικίαι ἐκ τῆς ἐν Εὐβοίᾳ Χαλ-

(1) Προτιθέμενος ἐνταῦθα ἵνα ποιήσω ὅσον τὸ δυνατόν μικράν
 τινα σύγκρισιν μεταξὺ τῶν ἀρχαίων καὶ συγχρόνων ἡμῶν κατοί-
 κων τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, ἐπάναγκες θεωρῶ ἵνα πρότε-
 ρον ἀναφέρω τινα περὶ τῶν κατ' ἐκείνας τὰς ἐποχὰς ἀκμαζουσῶν
 πόλεων Ποτιδαίας, Ὀλύμβου καὶ Τορώνης, διότι λίαν συνοπτικῶς
 ἀνωτέρω διήλθον περιγράφων χωρογραφικῶς μόνον τὰς ἀρχαίας
 ταύτας πόλεις.

Σ. Σ. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τούτῳ μέρει συγχωνεύεται τὸ τέταρτον
 Μέρος τοῦ παρόντος πονήματος, καθότι καὶ ἡ ἐκτύπωσις τοῦ
 συγγράμματος ὑπερέβη κατὰ τρία σχεδὸν τὰ κατὰ τὴν Ἀγγε-
 λίαν δύο μόνον τυπογραφικὰ φύλλα, καὶ ἐπομένως χρηματικῆ
 ἔλλειψις ἀναγκάζει μὲ νὰ παραλείψω τὰ οὐσιωδέστερα. >>

κίδος ἐν ταύτῃ συνεστήθησαν, εἶχε 32 πόλεις μικρὰς καὶ μεγάλας ὑπὸ διαφόρων ἀποικιῶν Ἑλληνικῶν κατοικουμένας. Τούτων δὲ αἱ τρεῖς προέχουσαι τῶν λοιπῶν ἄλλων, ὡς ἐπιφανέστεραι διὰ τὰ ἐν αὐταῖς ἱστορικὰ γεγονότα, ἡ Ποτιδαία, ἡ Ὀλυνθος καὶ ἡ Τορώνη, κατὰ τὸν πληθυσμὸν ναυτηλίαν καὶ τὴν διανοητικὴν τῶν κατοίκων ἀνάπτυξιν, οὐκ ὀλίγας ἐν τῇ ἱστορίᾳ σελίδας κατέχουσι. Καὶ τούτων πάλιν ἡ μὲν Ποτιδαία ἦν ἀποικὸς τῶν Κορινθίων παραλαβοῦσα δὲ αὐτὴ κατ' ἀρχὰς ἐκ τῆς μητροπόλεως (τῆς Κορίνθου) ὡς εὐνὴν πολῦτιμον τὰς ἀρχὰς τοῦ Δωρικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ πολιτεύματος, καὶ διατηροῦσα μετὰ τῆς μητροπόλεως τῆς χαλαρῶς πως μικρὰς τινὰς σχέσεις ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν ἐπιδημιουργῶν, καὶ ἄλλων τινῶν ἀρχόντων, κατέστη προϊόντος τοῦ χρόνου δι' ἰδιαιτέρας βιοπορείας πόλις δημοκρατικὴ, ἀπολαμβάνουσα πάντα τὰ ἀγαθὰ τῆς εὐνομίας· οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολούμενοι εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου, ἐκέκτηντο βαθμηδὸν καὶ δύναμιν θαλασσίαν, διὸ καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἀποστάντες τῶν Ἀθηναίων, ὡς ὑποτελεῖς τούτων διατελοῦντες πρὸ καιροῦ, ἀντέστησαν ἐπὶ τινα καιρὸν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ τῶν Κορινθίων, καὶ ἄλλων· διότι ἐμάχοντο ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ἀνεξαρτησίας. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πέμψαντες στρατὸν ἐπολιόρχουν τοὺς Ποτιδαιάτας, ἐπιτειχίσαντες κατὰ τὴν γῆν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ καὶ ἐκ τῆς Παλλήνης, καὶ κατὰ θάλασσαν ναυσὶν ἐφορμούσαις (Θουκυδίδ. Α, ξδ'). Οἱ δὲ Ποτιδαιάται κατ' ἀρχὰς μὲν ἀντείχον, ὕστερον ὁμῶς μὴ δυνάμενοι δι' ἑλλειψιν ἄλλωγ τε καὶ

τροφῶν ἠναγκάσθησαν νὰ διαπραγματευθῶσι μετὰ τῶν στρατηγῶν τῶν Ἀθηναίων περὶ εἰρήνης, οἱ δὲ προσεδέξαντο τὴν εἰρήνην ἐπὶ τῷ ὄρω τούτῳ· νὰ ἐξέλθωσιν αὐτοὶ καὶ παῖδες καὶ οἱ ἐπίκουροι μὲ ἐν ἱμάτιον, αἱ δὲ γυναῖκες μὲ δύο, καὶ νὰ ἔχωσιν ὡς ἐφόδιον ἀργύριόν τι ῥητὸν (π. X. 329)· καὶ οἱ μὲν Ποτιδαῖαι τοιοῦτοτρόπως ἐξελθόντες κατέφυγον εἰς τε τὴν Χαλκιδικὴν καὶ ὅπου ἄλλοθι ἕκαστος ἠδύνατο· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐπεμφαν τότε ἀποίκους αὐτῶν εἰς κατοίκησιν τῆς πόλεως (Θουκυδ. Β, 6).

Οὕτω μὲν λοιπὸν ἡ Ποτίδαια ἐγένετο ἀποικία τῶν Ἀθηναίων, καὶ διετέλει οὕτω μέχρις οὗ ὑποτάξας αὐτὴν ὁ Φίλιππος παρέδωκεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ὀλυνθίων.

Ἐκ δὲ τῶν τῆδε κακείσε σπορόντην ἀνακαλυφθέντων λειψάνων τῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οἰκοδομῶν καὶ ἄλλων ἱστορικῶν μνημάτων, εὐκόλως ἐννοεῖται, κατὰ πόσον ἦν ἀνεπτυγμένον ἐκεῖ τὸ πνεῦμα τῶν ἀρχαίων τῆς χερσονήσου Παλλήνης κατοίκων εἰς τε τὸ ἐμπόριον, ναυτιλίαν, γεωπονίαν, καὶ εἰς αὐτὰς εἰσέτι τὰς ἠθικὰς ἀρετάς· ὅπερ μαρτυροῦσι τὸ τε ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἐκεῖ διαμονῆς μου ἀνακαλυφθὲν μεγαλοπρεπὲς ἀμφιθέατρον, καὶ ἡ ἐν τισὶ παραλίαις τῆς χερσονήσου σύμμικτος, καὶ εἰς βράχους τεχνικὴ βεταβολὴ τῆς ἄμμου, διὰ προκυμῆας ἐκτεταμένης, ὡς καὶ ἡ ἀνακάλυψις πλείστων ὄσων ναῶν, βωμῶν καὶ ἄλλων οἰκοδομῶν, πρὸς δὲ καὶ παντὸς εἶδους σκευῶν καὶ τινῶν ἀγαλματίων, ὧν ἀπάντων ἡ ἐντεχνος καὶ περιέργος κατασκευὴ ἐλχούσι τὸν θαυμασμὸν ἐκάστου. Ὅθεν ταῦτα καὶ πλείστα ἄλλα τρανῶς μαρτυροῦσι τὸν τε πολιτισμὸν καὶ τὴν εὐνομίαν τῶν τότε κατοίκων τῆς

χερσονήσου, τὰ νῦν καλουμένης Κασσάνδρας. Καὶ ταῦτα μὲν ὀλίγιστα περὶ τῶν ἀρχαίων τῆς Παλλήνης κατοίκων.

Ἐλωμεν δὲ εἰς τοὺς σημερινούς· οὗτοι ὄντες τὸν ἀριθμὸν ὀλίγιστοι καὶ κατοικοῦντες τὰ 12 μικρὰ χωρία, ὡς ἄνω εἴρηται, ζῶσι διὰ τῆς γεωργίας καὶ μελισσοῦργίας ἀόκνως ἐργαζόμενοι τὴν γῆν καὶ κοπιῶντες ἀδιάκόπως ἐν τῇ χερσονήσῳ Κασσάνδρα. Διὸ καὶ ἀδρῶς ἀπολαμβάνοντες τῶν καρπῶν τῆς ἐργασίας, ἄξιοι ὄντως ἐπαίνου τυγχάνουσιν. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπτυξιν, κατὰ μέγα μέρος οὗτοι διαφέρουσι τῶν ἄλλων ἐπαρχιωτῶν, ὡς ἔχοντες συγχωρονίαν στένῃ μετὰ τῶν νήσων τοῦ αἰγαίου πελάγους. Διὸ εἰς τὴν φιλοξενίαν καὶ ἡμερότητα διακρινόμενοι τῶν λοιπῶν χωρίων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, δεικνύουσι καὶ κρείττονα πολιτισμοῦ σημεῖα. Ἐν τούτοις καὶ παρ' αὐτοῖς ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι δεσποτόφρονες, ὑπὸ τὴν ἐπίβροϊαν τῶν ὀπίων οὐκ ὀλίγα πεπονθόντες εἰς τὸ παρελθὸν ἀναξιοπαλῶς ἀγανακτοῦσιν. Ὅθεν πρὸς μείζονα πρόδοον καὶ βελτίωσιν χρήζει καὶ ἡ χερσονήσος Κασσάνδρα διὰ δραστηρίου προστασίας λύχνου νοεροῦ, φωτὸς νοεροῦ τῆς ἀθανάτου παιδείας, ἧς ἀποστερεῖται, ἕνεκα ἐλλείψεως Σχολείων ἐδραίων.

Τῆς δὲ Τορώνης ὑπαρχούσης ποτε καὶ ταύτης πόλεως ἐμπορικῆς, τεθεμελιωμένης δὲ ἐπὶ τῆς Σιθωνιακῆς σχεδὸν ἄκρας, ἐὰν μὲ βλέμμα ἀρχαιολογικὸν ἴδῃ τις τὰ λαμπρὰ εἰρήπια, ἅπερ σώζονται καὶ μέχρι τῆς σήμερον μετὰ φρουρίων καὶ πύργων, καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν οἰκιῶν τῶν διαχωρισμάτων, δύναται νὰ συλλάβῃ ἀμέσως ἰδέαν περὶ τῆς τότε τῶν κατοίκων, οὐ μόνον αὐτῆς ἀλλὰ καὶ

φροντίδα και συστήσει διδασκάλους, ἢ και μετὰ διδασκαλίας ὁδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐνομίας, ἢ ποδηγητήσῃ αὐτοὺς εἰς βελτίωσιν, μακρὰν τῆς ὁποίας παραφέρονται, φυσικῶ τῷ λόγῳ πολλακίς εἰς τὰς ἀτάκτους ἑρμὰς τῆς βαρβαρότητος, δι' ἧς χαρακτηρίζονται, οὐ μόνον οὔτοι, ἀλλὰ και πάντες σχεδὸν οἱ τῶν περιχώρων τούτων κάτοικοι, ἂν τις λέγω, προτίθεται ἐν ἐνὶ λόγῳ νὰ ρυθμίσῃ τὸν βίον αὐτῶν, εὐθὺς ἐξεγείρονται κατὰ τοῦ τοιούτου αὐτῶν εὐεργέτου και προσάπτουσιν αὐτῷ μυρία ὄσα, και διψῶσι τὸ αἷμα αὐτοῦ, ὡς νεωτερίζοντος δῆθεν και καινοτομοῦντος.

Εἰς πόσον τῶντι βαθμὸν ἐξευγενισμοῦ και πολιτισμοῦ εἶχον προαχθῆ οἱ ἀρχαῖοι τῆς χερσονήσου ταύτης κάτοικοι, και εἰς πόσον βαθμὸν ἐχδιάμετρου ἀντίθετον, ἀγριότητος ἅμα και βαρβαρισμοῦ κατήντησαν οἱ σύγχρονοι ἡμῶν οὔτοι κάτοικοι, ὁ κάλαμός μου ἀδυνατεῖ περιγράψαι.

Διὸ οἰκτρὰν και ἐλεεινὴν δύναμαι νὰ ὀνομάσω τὴν ἠθικὴν και διανοητικὴν αὐτῶν κατάστασιν, ἧς τὸ τέλος ἀπώλεια· ἐκτὸς ἂν ἰσχυρὸς τις βραχίων δὲν ἀναλάβῃ ἀποφασιστικῶς τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων αὐτοῖς πραγμάτων. Διότι ὑπὸ τὴν βάρβαρον διεύθυνσιν τῶν παρ' αὐτοῖς προσεστώτων λεγομένων, ἐν ταῖς φλεψὶν αὐτῶν τῶν κατοίκων ἂν τυχὸν ἔμεινε ἐκ τῆς ἀρχαιότητος σωζόμενος σταλαγμὸς τις αἵματος Ἑλληνικοῦ, ἀναμφιβόλως τολμῶ εἰπεῖν, ὅτι πάντῃ θέλει ἐκλείψει και αὐτὸς μετ' οὐ πολὺ, ἂν μὴ ἐπέλθῃ σύντονός τις ἐποπτεία και ἐπικουρία.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΕΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ
ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

	Σώμ.
† Ἡ Α. Θ. Παναγ. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ΚΚ.	15
Γρηγόριος ὁ ΣΤ΄.	
† Ἡ Α. Θ. Παν. ὁ Πατριάρχ. Ἀλεξανδρείας ΚΚ. Σωφρόνιος.	40
† Ἡ Α. Θ. Παν. ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως ΚΚ.	40
Ἄνθιμος ὁ ἀπὸ Ἐφέσου.	

Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνδημοῦντες Σεβασμίοι
Μητροπολίται.

† Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κυζίκου Κ. Νικόδημος.	3
† Ὁ Σεβασμιώτ. Μητροπολίτης Νικαίας Κ. Ἰωάννικιος.	5
† Ὁ Σεβασμιώτ. Μητροπολίτης Δέρκων. Κ. Νεόφυτος.	5
† Ὁ Σεβασμιώτ. Μητροπολίτης Δράμας Κ. Ἀγαθάγγελος	5
† Ὁ Σεβασμιώτ. Μητροπολίτης Λαρίσης Κ. Δωρόθεος.	3
† Ὁ Σεβασμιώτ. Μητροπολίτης Δημητριάδος Κ. Γρηγόριος.	2
† Ὁ Σεβασμιώτ. Μητρολίτης Νύτσης Κ. Καλλίνικος.	2
† Ὁ Σεβασμιώτ. Μητροπολίτης Χίου Κ. Γρηγόριος.	2
† Ὁ Σεβασμιώτ. Μητροπολίτης Γρέβενῶν Κ. Γεννάδιος.	1

Οἱ πρῶν Μητροπολίται

† Ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Ἐφέσου Κ. Ἄνθιμος.	2
† Ὁ Πανιερ. Μητροπολίτης πρῶν Νεοκαιταρείας Κ. Ἰερόθεος	1
† Ὁ Παν. Μητροπολίτης πρῶν Κασσανδρείας Κ. Χρυσανθός	3
† Ὁ Πανιερ. Μητροπολίτης πρῶν Ρόδου Κ. Ἰάκωβος.	1
† Ὁ Πανιερ. Μητροπολίτης πρῶν Καρπάθου Κ. Νικηφόρος	1
† Ὁ Παν. Ἀρχιεπίσκοπος πρῶν Ροδοπόλεως Κ. Γεννάδιος	1

Οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι.

† Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως Κ. Ἀγανίας.	1
† Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Μελιτινῆς Κ. Μελέτιος.	1

Οἱ ἐν τῇ Πατριαρχικῇ αὐλῇ.

† Ὁ Πανος. Μέγ. Πρωτοσύγγελος Κ. Εὐστ. Κλεόβουλος.	4
† Ὁ Ἀρχιγγραμ. τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Κ. Ἰωακείμ Κοκκῶδης	2
† Ὁ πανοσιολογ. Μέγ. Ἀρχιμανδρίτης Κ. Βενέδικτος	2
† Ὁ πανοσιολογ. Σύγγελος Κ. Μητροφάνης ἐκ Μηχανιωῶνος	1
† Ὁ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑπογγραμ. Κ. Δοσίθεος Ἱεροδιάκονος	1
† Ὁ τῆς Α. Θ. Π. Τριτεύων Κ. Παρθένιος Κυζικηνός	1
† Ὁ τῆς Α. Θ. Π. Ἱεροδιάκονος Κ. Νεόφυτος Ρεδαιστηνός	1
† Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Χρῦσανθος Τοσκόπουλος	1
† Ὁ τῆς Α. Θ. Π. Θαλαμηπόλος Κ. Δημήτριος	1
† Ὁ ἐντὸς τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Ἱεροδιάκονος Κ. Ἀνθίμος	1
† Ὁ ἐν τῇ Μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Αἰδεσιμολογιώτ. Κ. Εὐγένιος Ἱερεὺς.	2

Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή.

Ὁ διευθυντῆς πονοσιολογ. Ἀρχιμ. Κ. Φιλόθεος Βρυέννιος	1
---	---

Οἱ καθηγηταί.

I. Φιλαλήθης.	1
I. Δ. Ἀριστοκλῆς	
A. Σπαθάρης.	
Ἀντώνιος Χαρίλαος	
Διμήτριος Νοννύτης	
Ἀλέξανδρος Κωνσταντινίδης	
B. Δ. Καλλιφρων	
K. Ζαχαριάδης	

Ἐκ τῶν Μαθητῶν.

Δ. I. Γεδεών	1
Παντελεήμων Παππαδόπουλος	
Γεώργιος Κ. Χρυσόδακτυλίδης	
Συμεών X. Ἀριστογένης ἐκ Νίγδης	
Παλαιολόγος Χαδζή Παλαιολόγου	

- Ἄρ. Ι. Δημητρακόπουλος
 Ἄρ. ΙΙ. Σεμεριώτης.
 Δημήτριος Ἑπαινετός
 Ἀριστείδης Ι. Μηλιάτης
 Δημήτριος Ἰωαννίδης ἐκ Γανο-χώρων τῆς Θράκης
 Πρόδρομος Α. Καρατζόγλου ἐκ Φερτέκης
 Μιλάν Σ. Ἀποστόλοβιτς
 Εὐστάθιος Σταύρου ἐκ Νεαπόλεως τῆς Καισαρείας.
 Γεώργιος Ἀθανασιάδης Σισανιεύς.
 Βασίλειος Σιδερίδης
 Ν. Θ. Ἐλευθεριάδης
 Κλέαρχος Στωϊμενίδης Ἀληστρατινός
 Πρόδρομος Παρμενίδης Ἰκονιεύς
 Ἰωάννης Ἀνδρέου Καισαρεύς
 Κωνσταντῖνος Ἀνδρέου
 Ι. Ἀντώνιος Ἀναγνωστίδης
 Ἀλέξανδρος Κ. Εὐθυβούλης
 Θ. Ι. Λογιάδης
 Ἄρ. Ἀλιναλμάζης
 Φ. Α. Φουρτουναίδης
 Κ. Εὐστρατιάδης
 Ὁ παιδονόμος Β'. τμήμ. τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς Κ. Ν. Σ. Ψάρας
 Ἀναστάσιος Κ. Δημητριάδης Κλαζομενεύς.
 Θεμιστοκλῆς Δ. Ἀνταράκης Κρηναῖος
 Βασίλειος Παππαδόπουλος Γρουβιανίτης
 Ἀναστάσιος Νικολάου
 Ἰωάννης Β. Κανέλλος
 Πέτρος Η. Μυστακόπουλος Μαρωνιεύτης.
 Νικόλαος Δανιὴλ ἐκ Ζιντζίδερε τῆς Καισαρείας
 Οἱ ἐν Γαλατῶ φιλόμουσοι.
 Σιγγρίς Κορωνιός
 Καμάρις
 Α. Βλεστός
 Ζ. Στεράνοβιτς
 Μ. Καμάρας
 Θ. Ζυρμαλῆς

20

40

4

4

4

1

Μ. Ι. Καλθοκορέσης
 Π. Ἀθηνογένης
 Σ. Α. Καράβας
 Ι. Παπποδόπουλος
 Ἀθ. Σεμιριώτης
 Γ. Ζ. Σπανδωνῆς
 Χρ. Γεωργιακώδης
 Σ. Ἰακωβίδης
 Ὁμηρος Ἀκατος
 Νικόλαος Θ. Σωσίδης

Ἡ ἐν Τσιβαλίῳ Ἑλληνικὴ Σχολή.

Ὁ Ἑλληνοδιδάσκαλος Κ. Ἰορδάνης Θεοδωρίδης

Οἱ Μαθηταί.

Παῦλος Γ. Ρηγόπουλος
 Ἰορδάνης Χ. Ἀβραάμ
 Τρύφων Π. Μουρόπης
 Ἀβραάμ Γ. Σπιρτόπουλος
 Θεόδωρος Γεωργίου
 Συμεὼν Μ. Προδρόμου
 Φιλάρετος Νικολάου
 Ἰσαὰκ Ἀβραάμ
 Πρόδρομος Δημητρίου

Οἱ ἐν τῇ ἐνορίᾳ Μουχλίου Κύριοι.

Κυριάκος Χαδζῆ Ἰωάννου
 Χαδζῆ Γεώργιος Χαδζῆ Ἰωάννου
 Ὁ προϊστάμενος τῆς Ἐκκλ. τῆς Παναγίας Παππᾶ Κύριλλος
 Χαδζῆ Κοτμᾶς Χαδζῆ Ἰωαννίδης.
 Ἀθανάσιος Τελλόγλους
 Χαδζῆ Χαράλαμπος Ἀριστογένης
 Νικόλαος Χαδζῆ Ἀλεξιάδης
 Προκόπιος Χαδζῆ Ἰωάννου
 Εὐθαλία Χαδζῆ Ἰωάννου
 Χρυσῆ Ἐξακουστοῦ

Οἱ ἐν Φαναρίῳ.

Ἀλέξανδρος ἱεροδιάκονος Ἀγιοταφίτης
 Κωστάκης Χαδζῆ Ἰακώβου
 Λαζαράκης Μαρσαβίνος
 Χαδζῆ Παρθένιος Χαδζῆ Ἰακώβου
 Ὁ ἀξιοτίμος συντάκτης τῆς «Ἀνατολῆς» Εὐαγ. Μισσηλίδης
 Σταῦρος Νικολαΐδης
 Μελέτιος Κυριακίδης
 Νικόλαος Εὐσταθειάδης
 Κομνηγὸς Κυριακίδης παρὰ τῷ ἁγίῳ Λαρίσσης
 Ἀντώνιος Ἀποστολίδης παρὰ τῷ πρῶτῳ Νεοκαισαρείας
 Νικόλαος Γ. Ἀμπολιαστής
 Ἀναστάσιος Κ. Μαρασόγλου
 Παρασκευᾶς Κουνδουράς
 Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικὸς Σύλλογος «Πιερίας»
 Μαγουλὴ Ι. Γεδεών,
 Ἰωάννης Μπαλογιάννης Ἀθανασίου
 Βασίλειος Λούδης Λαρισσαῖος

Οἱ ἐν τῷ Σιναϊτικῷ Μετοχίῳ.

Πρωτοσύγγελος Κορηλῖος Σιναΐτης
 Γερμανὸς Ἀρχιμανδρίτης Καισαρεύς
 Διονύσιος ἱεροδιάκονος

Ἡ ἐν Ταταούλοις Ἑλληνικὴ Σχολή.

Μιχαὴλ Μαργαρίτης διδάσκαλος

Ἡ ἐν Διπλοκονίῳ Ἑλληνικὴ καὶ Ἀλληλοδ. Σχολή.

Ὁ ἔλληγιμ. Ἑλληνοδιδάσκαλος Κ. Ἀντώνιος Γρηγοριάδης
 Μιχαὴλ Γρηγοριάδης
 Ὁ ἔλληγιμ. Ἀλληλοδιδάκτης Κ. Νικόλαος Π. Βυζάντιος

Οἱ ἐν Ὁρτάχιοι.

Ὁ αἰδεσιμώτατος ἱερεὺς Κ. Ἀγάπιος
 Ὁ ἔλληγιμ. Ἑλληνοδιδάσκαλος Κ. Ι. Παλαιολογόπουλος

‘Ο ἔλλογιμ. Ἀλληλοδιδάσκαλος Κ. Ἀλ. Κωνσταντινίδης
 ‘Ο τιμιώτ. Κ. Ἰωάννης Μακεδῶν Καπνοπώλης

Ἐπι

‘Ο Ἀλληλοδιδάκτης Κ. Γρηγόριος Ἱεροδιάκονος Μουχλιώτης
 Οἱ ἐν Μέγα Ῥεῦμα

‘Ο ἔλλογιμ. Ἑλληνοδιδάσκαλος Κ. Κ. Βακαλόπουλος
 ‘Ο ἔλλογιμ. Ἑλληνοδιδάσκαλος Κ. Σωτήριος Ἐμμανουήλ
 ‘Ο ἔλλογιμ. Ἀλληλοδιδάκτης Νικόλαος Κυριακοῦ
 Ἡ διευθύντρια τοῦ Παρθεναγωγείου Λίκατερῖνη Ζαφειρίου

Οἱ ἐν Ῥούμελι Χισσάρ.

Δημ. Π. Ρεσόπουλος ἐξ Ἀλιζότ τσιφλικ. ἐπαρχίας Ἰωαννίνων
 Ἰωάννης Σταύρου παπᾶ Καστανιάνης Ἀργυροκάστρου
 Ἀναγνώστης Βασιλείου ἐκ Γωραντζῆ Δρυϊνουπόλεως
 Ἰωάννης Π. ἐκ Δελβινακίου Δρυϊνουπόλεως
 Εὐστράτιος Σταύρου ἐκ Δελβινακίου Δρυϊνουπόλεως
 Νικόλωσ Χαδζῆ Τζιλικοῦ ἐκ Δρυϊνουπόλεως
 Ἀντώνιος Γεωργίου ἐκ Ρεντίνας τῆς Θεσσαλίας
 Φῶτος Βασιλείου ἐκ Βομπούλου Δρυϊνουπόλεως
 Ἰωάννης Η. ἐκ Δελβινακίου
 Εὐθύμιος Βασιλείου ἐκ χωρίου Σοπικίου Δρυϊνουπόλεως

Οἱ ἐν Βαφειχωρίῳ (Βογιατζήκιοι) Κύριοι

† ‘Ο σεβασμ. Μητροπολίτης κρήνη Βελισσοῦ Κ. Ἄνθιμος
 † ‘Ο ἐν τῇ ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ τῆς Εὐαγγελιστρίας προϊστάμε-
 νος ἱερεὺς Βασίλγειοι

† ‘Ο Πνευματικὸς ἱερεὺς Ἀναστάσιος

† ‘Ο ἱεροδιάκονος Κ. Γρηγόριος

Σπυρίδων Ἰωάννου Κανδηλάπτης

‘Ο ἔλλογιμ. Ἑλληνοδιδάσκ. Κ. Περικλῆς Γ. Οἰκονομόπουλος

‘Ο ἔλλογιμ. Ἀλληλοδιδάκτης Μ. Γεωργίου

‘Ο ἔλλογιμ. Κ. Παναγιώτης Ἀδαμαντίδης

‘Ο ἔλλογιμ. Κ. Ἰωάννου Ἀδαμαντίδης

‘Ο Μουσικολογιώτατος Κ. Μιχαὴλ Κωνσταντινίδης

‘Ο Μουσικολογιώτατος Κ. Ἐμμανουήλ Δημητριάδης

Α. Καραγιανόπουλος Φαρμακοποιὸς

- N. 'Αγαπητίδης Φαρμακοποιός
- 'Ο παρά τῷ ἐξ. 'Αχμέτ Τζελλάς πασσά Κ. Θεόδ. Λαμπρινίδης
- Σάββας 'Αναστασίου Δρυϊνουπολίτης
- Χρήστος Κωνσταντινίδης
- Δ. Βασιλείου Κωνσταντινέου ἐκ Πασῶ παχτσά
- Θ. Παντολάκης
- 'Ηπιάνης 'Αδαμαντίδης
- Σ. Κωνσταντίνου Δρυϊνουπολίτης
- Καλλίας 'Ιωάννου
- Χρήστος 'Ιωάννου Καπνοπώλης
- Χαδζή Δημήτριος Παναγιωτίδης Γούναρης
- Χαράλαμπος Πετρίδης
- Hatii Bey
- Σφύρανος Μισιρλόγλου
- Χαδζή 'Αθανάσιος Ζησόπουλος 'Ηπειρώτης
- 'Ιωάννης Σταυροδόδας Δρυϊνουπολίτης
- Σταῦρος Γεωργίου ἐξ 'Ιωαννίνων
- Δ. Ι. Πολυζωίδης
- Γεώργιος Φωτίου
- Στυλιανός Λαμπρινίδης
- 'Απόστολος Γεωργίου Δρυϊνουπολίτης
- Σταῦρος Γεωργίου
- Γεώργιος 'Αντωνιάδης
- 'Ιωάννης Σπανομάρκου

Αἰ αὐτόθι Κυρίαί.

- Εὐδοκία Βασιλείου
- 'Ελένη Βασιλείου
- Σεβαστή Βασιλείου
- Κυριακὴ Νικολάου
- Μαργιορίτσα Πέτου
- 'Αναστασία Κωνσταντίνου
- Μαρία Φωτίου
- Δέσποινα Κωνσταντίνου
- Αἰκατερίνη Ν. Ζωραράκη
- Χαρίκλεια Ν. Ζωραράκη
- 'Αννα Φουρτομόγλου ἐξ 'Επιδατῶν

24

Ἡ ἐν Σωσθενίῳ Ἀλληλοδιδασκτικῇ Σχολῇ
Οἱ ἐν Νεοχώριῳ.

Κυριακὴ Σακαδάκη διευθύντρια τοῦ Παρθεναγωγείου
Ὁ ἐλλογιμ. Ἑλληνοδιδάσκαλος Παναγιώτης Οἰκονομίδης
Ὁ ἐλλογιμ. Ἀλληλοδιδάκτης Ι. Π. Μιχαηλίδης
Οἱ ἐν Θεραπείοις.

† Ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως Κ. Κλήμης
Ὁ ἐλλογιμ. Ἀλληλοδιδάκτης Γ. Ἀποστολίδης
Οἱ ἐν Βλάχκᾳ.

Ὁ ἐλλογιμ. Ἀλληλοδιδάκτης Ἰωάννης Φωτιάδης.
Μάρκος Χ. Δ. Μαυρομαμάτης
Νικόλαος Π. Μωραΐτης
Ν. Ἀλμπέρτης
Δ. Μεσηνέζης.
Κ. Παππαδόπουλος

Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Χαράλαμπος Γεωργίου ἐκ Νεαπόλεως τῆς Καισαρείας
Ἀντώνιος Χαδῆ Τζενέτου Ραιδεστηνός
Κλήμης Μουράτης Καισαρεύς
Χαδῆ Ζαχαρίας Ἀγλαρσόγλους Καισαρεύς
Μιχαὴλ Ἰωάννου Τσολάκογλους Ζιντζιδερέλης
Πρόδρομος Ν. Χαδῆ Μισαήλογλους Ζιντζιδερέλης
Δανιὴλ Πιννέτογλους
Μιχαὴλ Πιννέτογλους
Βασίλειος Χρήστου Δένειλης
Ἀρζουμάν Κ. Καπλάνογλους
Ἰορδάνης Ἰωακείμ
Δημήτριος Νικολάου Καπνοπώλης
Δημήτριος Α. Συνέσιος
Γεώργιος Πασπαλίδης.
Νικόλαος Παππᾶ Λαζάρου Δένειλης
Νικόλαος Γεωργιάδης
Ζ. Ἀθανασίου ἐκ Γάνου
Ἰωάννης Μ. Καραγιαννίδης.